

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

*W*nd. hoofdredacteur:

C. Koster, Kolonel van de Generale Staf

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf

H. Dieters, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

S. van der Pol, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

J. F. W. Zwerver, Luitenant-Kolonel der Infanterie

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715

Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:

contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 154

Redactioneel gedeelte

J. Moorman 80 jaar	155
Bij het aftreden van Luitenant-Generaal E. J. C. van Hootegem als hoofdredacteur . .	156
Pro en contra van mechanisatie en motorisatie, door R. J. W. Heslinga, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	157
Voor de subalterne troepenofficier — De gevechtsbaan enkele tank, door P. J. van Splunter en W. H. M. Uilenbroek, Majors der Huzaren	161
Drie maal mobilisatie en de tegenwoordige situatie, door A. Wolting, Luitenant-Kolonel der Infanterie, Hoofd Bureau Nieuwe Krijgsgeschiedenis — SKK en Cer — HKKL	163
Veldversterkingen in het beweeglijke gevecht, door A. G. Gilissen, Kapitein der Grenadiers	171
De kortverbandvrijwilliger, door L. Schuitemaker, Kapitein der Artillerie	175
De revisie van rupsvoertuigen	
1. Hoe kunnen de kosten worden beperkt? door J. J. W. Veenendaal, Kolonel van de Technische Dienst	178
2. Uitvoering van de beperkte revisie, door ir. J. Tanja, Majoor van de Technische Staf	179
Reorganisatie als probleem voor de leiding, door J. H. D. van Kuik, Kapitein der Infanterie b.d.	182
Nieuwe uitgaven	174, 177, 185
Bevoorrading bij een 5e echelons werkplaats van de Technische Dienst, door W. F. Schuyt, Majoor van de Technische Dienst	186
Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief, door A. Kok . . .	189
Uit de buitenlandse vakpers	192

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

*W*nd. hoofdredacteur:

C. Koster, Kolonel van de Generale Staf

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf

H. Dieters, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

S. van der Pol, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

J. F. W. Zwerver, Luitenant-Kolonel der Infanterie

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715

Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:

contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 154

Redactioneel gedeelte

J. Moorman 80 jaar	155
Bij het aftreden van Luitenant-Generaal E. J. C. van Hootegem als hoofdredacteur . .	156
Pro en contra van mechanisatie en motorisatie, door R. J. W. Heslinga, Luitenant-Kolonel van de Generale Staf	157
Voor de subalterne troepenofficier — De gevechtsbaan enkele tank, door P. J. van Splunter en W. H. M. Uilenbroek, Majors der Huzaren	161
Drie maal mobilisatie en de tegenwoordige situatie, door A. Wolting, Luitenant-Kolonel der Infanterie, Hoofd Bureau Nieuwe Krijgsgeschiedenis — SKK en Cer — HKKL	163
Veldversterkingen in het beweeglijke gevecht, door A. G. Gilissen, Kapitein der Grenadiers	171
De kortverbandvrijwilliger, door L. Schuitemaker, Kapitein der Artillerie	175
De revisie van rupsvoertuigen	
1. Hoe kunnen de kosten worden beperkt? door J. J. W. Veenendaal, Kolonel van de Technische Dienst	178
2. Uitvoering van de beperkte revisie, door ir. J. Tanja, Majoor van de Technische Staf	179
Reorganisatie als probleem voor de leiding, door J. H. D. van Kuik, Kapitein der Infanterie b.d.	182
Nieuwe uitgaven	174, 177, 185
Bevoorrading bij een 5e echelons werkplaats van de Technische Dienst, door W. F. Schuyt, Majoor van de Technische Dienst	186
Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief, door A. Kok . . .	189
Uit de buitenlandse vakpers	192

Officiële Mededelingen

Koninklijke Landmacht

Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

De aandacht wordt gevestigd op:

LaO Nr 63046. Cursus krijgskundige studiën aan de Hogere Krijgsschool. Een op 1 juni 1963 in werking getreden Ministeriële Beschikking betreffende doel, duur, eisen, brevet, enz. (algemene regels met betrekking tot de cursus krijgskundige studiën).

LaO Nr 63047. Cursus stafdienst aan de Hogere Krijgsschool. Inhoud: dezelfde strekking als die van LaO Nr 63046.

LaO Nr 63048. Geneeskundige verzorging van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht in de Verenigde Staten van Amerika.

LaO Nr 63049. Tegemoetkoming wegens inkomstenderving en reiskosten.

LaO Nr 63063. Studie in de hogere militaire bedrijfsleer aan de Hogere Krijgsschool, inhoudende: doel, duur en plaats, eisen, aanmelding, aanwijzing, vrijstelling van diensten, toezicht, ontheffing, brevet enz., vakantieverlof.

LaO Nr 61082, 62026, 63025 en 63026 (Herdrukken). Nieuwe tarieven voor verschillende soorten van genees-

kundige behandeling door particuliere geneeskundige instanties en de mogelijk te declareren percentages en bedragen.

LaO Nr 62049. Gebruik van oefenterreinen, waarin o.a. opgenomen gebruik van wegen, bepalingen omtrent schade aan derden en schademelding (herdruk).

LaO Nr 64002. Studie op rijkskosten. Bepalingen terzake van uitbetaling door één korpsadministrateur voor alle studerende.

Adreswijzigingen

De aandacht wordt nogmaals erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijkswege „De Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit *uitsluitend* kenbaar dienen te maken bij de commandant van het onderdeel, waarbij zij in onderhoud zijn gesteld. Derhalve *niet* telefonisch of schriftelijk bij de administratie van „De Militaire Spectator” of bij de Afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Defensie. De commandant van vorenbedoeld onderdeel zendt de voorgeschreven mutatie-opgave aan de Afdeling Centrale Personeelsdocumentatie van het M.v.D. waarna toezending aan het nieuwe adres volgt.

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke Landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

Bij de foto op het omslag

De nieuwe Britse, 50 t metende tank, de „Chieftain”, die thans in productie is, heeft een 120 mm vuurmond en is door zijn uitvoering in staat alle soorten van terrein, waarin hij zou kunnen moeten optreden, te doorschrijden. Hij heeft een grote vuursnelheid en is voorzien van infrarood-apparaatuur. Zijn silhouet is ongeveer 30 cm lager dan dat van de Centurion, die hij zal moeten vervangen. De topsnelheid is 25 mijl per uur; hij kan binnen 15 minuten amfibisch worden gemaakt.

J. Moorman 80 jaar

Op 9 maart jl. is de heer J. Moorman, reserve-Kolonel tit. b.d., 80 jaar geworden. Hoewel het niet de gewoonte is aan dit soort persoonlijke evenementen in De Militaire Spectator aandacht te schenken, hebben directie en redactie gemeend hierop thans een uitzondering te moeten maken. De heer Moorman heeft immers een wel zeer belangrijke rol gespeeld in het veelbewogen leven van ons thans 133-jarige tijdschrift.

In 1932 nam de toenmalige reserve-Kapitein der Grenadiers, tevens uitgever, Moorman de verantwoordelijkheid voor De Militaire Spectator, als directeur-redacteur, over. De krijgsmacht verkeerde in een toestand van afbraak en het tijdschrift stond op het punt te verdwijnen. Het was dus, zeker uit een oogpunt van de uitgever Moorman, een riskante onderneming.

Het is hartverwarmend, de „Verklaring bij de vernieuwing van De Militaire Spectator bij zijn 100-jarig bestaan” te lezen, die Moorman, mede namens de toenmalige redactie, schreef in het eerste nummer, dat onder zijn directie verscheen. Een enkel citaat: „Economisch gesproken moge er geen reden zijn om een onderneming, die niet „self supporting” is, kunstmatig in het leven te houden, hoogere dan commerciële belangen kunnen het voortbestaan niet slechts wenschelijk, maar zelfs noodzakelijk maken”.

De Militaire Spectator werd in deze verklaring „het algemeen orgaan voor de Koninklijke Landmacht” genoemd, omdat toen, nadat reeds het

Artilleristisch Tijdschrift in De Militaire Spectator was opgegaan, ook het Cavaleristisch Tijdschrift en het Militair Technisch Tijdschrift werden opgeheven en met ons tijdschrift werden verenigd.

Het is Moorman gelukt De Militaire Spectator niet alleen levend te houden, maar ook steeds meer aanzien te geven. Zelfs in de bezettingstijd wist hij het blad nog enige tijd te laten verschijnen, nu met verslagen van de oorlogshandelingen. De bezetter maakte hieraan in 1942 een eind. De Spectator van juni 1940 met rouwrand bracht hem reeds direct moeilijkheden.

In oktober 1945 verscheen De Militaire Spectator weer onder zijn leiding, nadat het hem tevens was gelukt een officiële band te slaan met het Ministerie van Oorlog, waardoor het tijdschrift sedertdien vanwege het Ministerie wordt verstrekt aan alle beroepsofficieren en reserve-officieren in werkelijke dienst.

In 1956, na ons blad 25 jaar als uitgever-directeur-redacteur te hebben gediend, kon hij De Militaire Spectator in gezonde toestand overdragen aan de huidige hoofdredacteur.

Zijn uitgeverij had hij kort tevoren (hij was toen 72 jaar!) in andere handen overgedaan.

Mede namens directie, redactie en lezers moge ik de hoop uitspreken, dat Moorman met zijn vrouw nog vele jaren getuige moge zijn van de voorspoedige verschijning van De Militaire Spectator, de oudste Nederlandse periodiek.

C. Koster

Plv. hoofdredacteur

*Bij het aftreden van
Luitenant-Generaal E. J. C. van Hootegem
als hoofdredacteur*

Door zijn benoeming tot Commandant van het Eerste Legerkorps op 10 februari jl., heeft Generaal Van Hootegem zich genoodzaakt gezien zijn functie van hoofdredacteur van De Militaire Spectator neer te leggen.

Generaal Van Hootegem heeft hiermee wel een zeer lange en eervolle staat van dienst bij De Militaire Spectator beëindigd.

Reeds spoedig na de oorlog verschenen van zijn hand talrijke artikelen over de tactiek der enkele en verbonden wapens, zomede over logistieke en andere veelzijdige militaire onderwerpen.

Het is de bijzondere verdienste van Generaal Van Hootegem hiermee in hoge mate te hebben bijgedragen aan de overbrugging van de door de Tweede Wereldoorlog teweeggebrachte hiaat in de vakkennis van de officieren bij de Koninklijke Landmacht. Voorts zijn zijn van scherp inzicht getuigende publikaties van opmerkelijke waarde gebleken voor het verkrijgen van de zo noodzakelijke eenheid van doctrine.

Het was dan ook voor een ieder vanzelfsprekend, dat hij in juli 1951 in de redactie van De Militaire Spectator werd gekozen en in december 1956

werd uitverkoren het hoofdredacteurschap op zich te nemen.

Generaal Van Hootegem sluit met het neerleggen van zijn functie van hoofdredacteur een wel zeer apart aspect af in zijn bijzonder actieve militaire loopbaan.

Ondanks voor velen onbekende en ongemerkte moeilijkheden, steeds die artikelen te vergaren, waarvoor in brede kring belangstelling bestaat, heeft hij zich voortdurend met groot enthousiasme aan zijn taak gewijd. Het is aan zijn leiding te danken, dat De Militaire Spectator op een hoog peil staat en een met belangstelling gelezen, waardevolle leidraad betekent voor de officieren van de Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

Ik acht een goed geredigeerde Militaire Spectator van zeer groot belang voor het stimuleren van vruchtdragende studie en gedachtenwisseling en het is mij dan ook een voorrecht Generaal Van Hootegem, mede namens de Chef van de Luchtmachtstaf, ten zeerste dank te zeggen voor de grote bijdrage die hij daaraan in de achter ons liggende jaren heeft geleverd.

DE LUITENANT-GENERAAL
CHEF VAN DE GENERALE STAF
BEVELHEBBER DER LANDSTRIJDKRACHTEN

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'F. van der Veen'.

F. VAN DER VEEN

Pro en contra van mechanisatie en motorisatie

door R. J. W. HESLINGA, *Luitenant-Kolonel van de Generale Staf*

In dit artikel zal worden getracht, zo objectief mogelijk de betekenis te benaderen van de begrippen „mechanisatie” en „motorisatie”, met name voor wat betreft hun respectieve vóór- en nadelen en de daaruit voortvloeiende gedragslijnen. Het woord „getracht” werd ditmaal om tweeërlei reden opzettelijk gebruikt. In de eerste plaats ben ik mij ervan bewust, in de loop der tijd een persoonlijke mening te hebben gevormd, die voor een objectieve benadering van het probleem nu niet direct een ideale achtergrond is. In de tweede plaats is het een open vraag, of een werkelijk objectief oordeel wel volledig mogelijk is, gezien het optreden van een aantal speculatieve momenten. Gedurende de jaren, waarin ik door mijn werkzaamheden nauw aan het mechanisatieproject was verbonden, is mij duidelijk geworden, hoe sterk deze momenten aanleiding gaven tot een subjectieve oordeelsvorming, die helaas doorgaans weer leidde tot een tendentieuze denk- en handelwijze. Hoewel onder de heersende omstandigheden veelal volkomen begrijpelijk en soms zelfs te verdedigen, heeft dit tendentieuze element naar mijn mening het totale beeld toch zeker vertroebeld. Indien het volgende dan ook ertoe zou kunnen bijdragen, althans enkele van deze elementen te elimineren, acht ik de opzet reeds geslaagd.

Om te beginnen dienen de begrippen zelf en in hoofdzaak de ontwikkelingsgang, die ze hebben doorgemaakt, nader te worden onderzocht, beide worden namelijk thans gebruikt in een betekenis, die enigszins afwijkt van de oorspronkelijk geldende. Vroeger werd onder mechanisatie verstaan: het verhogen van de beweeglijkheid en vuurkracht van een deel van de manoeuvrelementen, onder gelijktijdige verlening van een zekere mate van bescherming tegen vijandelijk vuur. Gezien de toenmalige stand van de techniek kon zulks in de praktijk slechts worden verwezenlijkt door het gebruik van gepantserde en bewapende rupsvoertuigen, daar slechts deze een aanvaardbaar vermogen tot bewegen in het terrein schenen te garanderen (tactische beweeglijkheid!). Hierbij moest evenwel worden aanvaard, dat de snelheid van bewegen, met

name op de weg, aanzienlijk beneden het optimaal mogelijke bleef, m.a.w.: de strategische beweeglijkheid van deze middelen was beperkt en vereiste additionele hulpmiddelen. Gezien de reeds spoedig gebleken „zwakten” van de op zichzelf aangewezen zg. tank, werd langzamerhand de mechanisatie van alle manoeuvre-elementen verlangd, m.a.w.: ook de infanterie moest worden voorzien van gepantserde voertuigen met een voldoende terreinvaardigheid, om de tanks te kunnen begeleiden. In dit verband moge erop worden gewezen, dat behalve zuivere tankmodificaties tevens een tussenform van wiel- en rupsvoertuig (de halftrack) werd geïntroduceerd, waarbij reeds duidelijk het streven naar een aanvaardbaar compromis tussen snelheid van en vermogen tot bewegen tot uiting kwam. De op deze wijze opgevoerde tactische beweeglijkheid voerde uiteraard tot verhoogde eisen voor de steunende elementen, zowel de tactische als de logistieke. Aan deze eisen werd voldaan door de „motorisatie” van deze elementen, m.a.w.: door het verstrekken van mechanisch aangedreven transportmiddelen, in eerste instantie gericht op een grote snelheid van bewegen via het bestaande wegennet. In de praktijk betekende dit het gebruik van ongepantserde wielvoertuigen, die in het begin slechts een zeer geringe, later echter een steeds opgevoerde terreinvaardigheid bezaten. Het is in het kader van de begripsbepaling overigens interessant vast te stellen, dat in het normale militaire spraakgebruik de begrippen „mechanisatie” en „motorisatie” reeds spoedig meer de betekenis aannamen van de praktische uitvoering, dan die van de eigenlijke definitie.

In de tijd, voorafgaand aan de mogelijkheid van het tactisch gebruik van kernwapens, leek een compromisoplossing van strategische en tactische beweeglijkheid alleszins aanvaardbaar in de vorm van een combinatie van gemechaniseerde manoeuvre-elementen en gemotoriseerde ondersteuningseenheden. Ervan uitgaande, dat het vrij „gesloten” optreden van de manoeuvre-eenheden een redelijke beveiliging tegen vijandelijk vuur garandeerde, werd een zekere binding aan het wegennet ten aanzien van de steunende ele-

menten als een normaal verschijnsel gezien. Aan deze toestand kwam echter een einde door het verschijnen van de eerder genoemde kernwapens. Dit betekende een verdergaande eis van bescherming tegen vijandelijk vuur — m.a.w.: pantsering — ook voor tenminste een aanzienlijk deel van de steunende elementen. Deze eis werd niet slechts noodzakelijk in verband met de directe bescherming tegen de diverse effecten van de kernwapens zelf, doch hij werd nog versterkt door het indirecte gevolg daarvan voor het optreden van de manoeuvre-elementen, nl. sterk toenemende verspreiding en gedecentraliseerde uitvoering van de plannen. Het risico van vijandelijke vuuruitwerking op het steunende element op ieder tijdstip, nam hierdoor uiteraard aanzienlijk toe. Het kernprobleem van een aanvaardbare snelheid van bewegen voor gepantserde voertuigen — de strategische beweeglijkheid dus — kwam daarbij opnieuw in het middelpunt van de belangstelling. De gedachten gingen thans echter — mede gezien de inmiddels verbeterde technische mogelijkheden haast vanzelfsprekend — in twee uiteenlopende richtingen nl. in die van het verbeteren van de snelheid van rupsvoertuigen, maar ook in die van pantsering van het wielvoertuig. In verband met deze uiteenlopende gedachtengangen werden de bestaande begrippen „mechanisatie” en „motorisatie” gemakshalve overgedragen op de nu gewijzigde omstandigheden. In wezen bestaat er tussen beide thans dus nog slechts een verschil voor wat betreft de praktische uitvoering van de tractie. Het begrip „motorisatie” bleef echter tevens in zijn oude betekenis gehandhaafd.

Hiermee is, naar ik meen, de huidige betekenis van de onderhavige begrippen voldoende recht gedaan.

Het zoeken van een oplossing voor een aanvaardbare snelheid van bewegen bij pantservoertuigen in twee uiteenlopende richtingen werd zojuist bijna vanzelfsprekend genoemd. Niettemin lijkt het nuttig de diepere oorzaken daarvan verder te onderzoeken en hiervan kunnen direct verschillende worden genoemd, die van primair belang zijn.

In de eerste plaats wordt vrij algemeen aanvaard, dat met het huidige rupsvoertuig het optimaal bereikbare vrijwel is benaderd, m.a.w.: grotere verbeteringen op dit gebied mogen nauwelijks worden verwacht. Het gepantserde wielvoertuig daarentegen, hoewel nog lang niet

volledig onderzocht, lijkt voorshands een veelbelovende mogelijkheid om een grotere snelheid van bewegen te realiseren. Het behouden van een aanvaardbare strategische beweeglijkheid schijnt derhalve op deze wijze mogelijk.

In de tweede plaats is het rupsvoertuig bijna berucht om de enorme onderhoudseisen, die het stelt. De tijd, beschikbaar voor operationele inzet, wordt hierdoor uiteraard sterk beperkt. Juist in dit opzicht vertoont het wielvoertuig doorslaggevende voordelen, daar een eventuele pantsering de huidige stand van bevindingen met betrekking tot het onderhoud, nauwelijks nadelig behoeft te beïnvloeden.

In de derde plaats zijn de aanschaffingskosten — en die van het reeds genoemde onderhoud — van een rupsvoertuig aanmerkelijk hoger, dan die van een wielvoertuig. De pantsering van beide zal hierin geen al te grote wijziging brengen, zodat ook in de toekomst met een gunstige verhouding mag worden gerekend. Gezien de enorm toegenomen behoefte aan modern materiaal en de steeds verder op'opende kosten daarvan bij alle legers, voorwaar geen onbelangrijk aspect!

Ten vierde spelen de in vreedstijd heersende omstandigheden ten opzichte van de opleidingen en praktische oefeningen een belangrijke rol. Rupsvoertuigen zijn nu eenmaal funest voor wegen zowel als terrein en, gezien de te verwachten beschadigingen aan beide, zal dan ook voortdurend met beperkende bepalingen voor het gebruik van dit voertuigtype moeten worden gerekend. In veel minder mate geldt zulks voor wielvoertuigen, zeker bij het gebruik op de weg. Tenslotte is het eventuele operatietoneel van groot belang. Daar waar, zoals in West-Europa, over een uitgebreid en uitstekend onderhouden wegennet wordt beschikt, dat zeker niet binnen korte tijd — zo ooit — door vijandelijke acties zal kunnen worden teniet gedaan, zou het niet uitbuiten van het snelheidsvoordeel van het wielvoertuig zonder meer een fout zijn.

Met deze opsomming van de diepere gronden voor het zoeken naar een bruikbaar gepantserd wielvoertuig, zijn naar mijn mening even zovele algemeen geldende, uiterst belangrijke voordelen van het wielvoertuig tot uitdrukking gebracht.

Uitgaande van het eerder genoemde compromis van gemechaniseerde manoeuvre-elementen en gemotoriseerde ondersteuningseenheden moet nu worden onderzocht, of deze conceptie in de

princiepelijk gewijzigde omstandigheden en met de thans geldende terminologie, zou kunnen worden overgenomen, of niet. Bij enig nadenken over deze voor de hand liggende, doch in wezen nog conservatieve gedachte, komt al spoedig een niet onbelangrijk radeel van het wielvoertuig naar voren. Uiteraard zou motorisatie in de gewijzigde vorm volledig denkbaar zijn voor alle steunende elementen, waarbij het zwaartepunt wordt gelegd op het transport van personeel en/of materieel, m.a.w.: de logistieke en een deel van de tactische elementen van deze soort. Een zekere binding aan de weg zou hierbij overigens voorshands nog moeten worden aanvaard. Anders wordt echter de toestand voor die eenheden, die steun verlenen met hun vuurkracht: de artillerie en, eventueel, de zware mortieren dus. Hoewel, voor zover mij bekend, het onderzoek van de mogelijkheid van het wielvoertuig als affuit voor zwaardere kalibers nog in de kinderschoenen staat, valt het te betwijfelen, of in deze richting ooit een bevredigende oplossing zal kunnen worden gevonden. Zelfs indien men de volledige eliminatie van de huidige vuurmond zou willen overwegen ten gunste van de raket of het terugstootloze geschut, zijn de moeilijkheden veelal nog zóvele en van zodanige omvang, dat tenminste voorshands het rupsvoertuig voor dit doel nog als het aangewezen moet worden beschouwd. Kort gezegd, voorlopig moet het wielvoertuig nog worden gezien als minder geschikt als „wapendrager”, en dit impliceert dus beslist een beperking.

Iets meer vooruitstrevend denkend, kan de vraag worden gesteld, of de toch zeer grote voordelen van het wielvoertuig niet zodanig zijn, dat de oude opvatting van mechanisatie van alle manoeuvre-elementen zou moeten worden herzien. Gezien het hiervoor gestelde gaat dit al direct niet op voor de „wapendragers” met geschut van zwaarder kaliber (tanks, artillerie, zware mortieren). Voor de overige manoeuvre-elementen is echter het voertuig in eerste instantie een middel om het vervoerde personeel — de infanterie — het uitvoeren van de opdracht te vergemakkelijken. Als eisen aan dit voertuig moeten primair worden gesteld, dat het een zo goed mogelijke bescherming tegen vijandelijk vuur biedt en tevens, dat het tenminste gelijke tred zal moeten houden met de tanks. Dat het voertuig daarbij als „vuurbasis” dienst zal moeten kunnen doen, is een overweging van secundair belang. Ongetwijfeld kan ook een wielvoertuig een wapen van kleiner

kaliber (bv. tot 20 mm) zonder meer dragen. Nu wordt de bescherming tegen vijandelijk vuur niet uitsluitend geleverd door het pantser, doch ook de snelheid van het voertuig speelt hierbij een niet onbelangrijke rol. Opnieuw een vingerwijzing in de richting van het wielvoertuig dus. Omgekeerd moet echter deze snelheid zo weinig mogelijk door het vijandelijk vuur kunnen worden beïnvloed, er moet dus een maximale immuniteit ertegen worden verlangd. Hier schijnt op het eerste gezicht het wielvoertuig, gezien het gebruik van luchtbanden, opnieuw in het nadeel. Wie echter oplettend heeft toegezien bij het optreden van voertuigen in het terrein, zal zijn getroffen door het feit, dat rupsen en banden slechts vrij zelden aan directe vuuruitwerking bloot staan. Indien hierbij dan nog wordt overwogen, dat de moderne techniek uitermate effectieve „kogelvrije” banden mogelijk heeft gemaakt, mag worden vastgesteld, dat dit nadeel meer schijn dan werkelijkheid is. De potentieel grotere snelheid van het wielvoertuig zou hier mogelijk doorslaggevend kunnen zijn. De eis van gelijke tred houden met de tanks introduceert opnieuw het aspect van de terreinvaardigheid. In een vroeger artikel werd reeds gewezen op het sterk speculatieve karakter van dit begrip, daar het niet volledig in concrete grootheden is uit te drukken. Algemeen gesteld, is het een begrip voor het vermogen tot bewegen, in verband met de bodemgesteldheid en de hindernissen ter plaatse. Nu is het mij onmogelijk hierover een wetenschappelijke beschouwing te geven, de kennis daartoe ontbreekt mij nu eenmaal. Er moge echter op worden gewezen, dat men pas enkele jaren geleden is begonnen, deze materie — „landlocomotion” — serieus te onderzoeken. Het zal derhalve zeker nog enige tijd duren, eer de eerste bruikbare resultaten beschikbaar zullen zijn. Tot dan zal men weinig anders kunnen doen dan zich, door een vergelijkende beproeving van rups- en wielvoertuigen onder dezelfde omstandigheden — zoals tot nu toe gebruikelijk — een uiteraard globaal beeld te vormen. Het is daarbij voor de ingewijden geen geheim, dat het in de laatste jaren is gelukt, een verrassende terreinvaardigheid van wielvoertuigen te realiseren. In vele gevallen is deze momenteel vrijwel vergelijkbaar met die van het rupsvoertuig. De wielvoertuigen van meer of minder conventioneel type blijven slechts dáár achter, waar van een uitgesproken „zachte” ondergrond en ernstige hindernissen moet worden gesproken. In de overige gevallen

bleek bovendien — enigszins volgens verwachting overigens — dat bij een gelijkwaardigheid met betrekking tot het vermogen van bewegen, de snelheid van het wielvoertuig en het comfort voor de inzittenden, óók in het terrein, veelal beter is dan van het rupsvoertuig. Met speciaal geconstrueerde voertuigen is zelfs ook onder de genoemde zeer ongunstige omstandigheden een gelijkwaardigheid bewerkstelligd, maar helaas is dit weer bereikt ten koste van de snelheid. Daar echter met recht de vraag kan worden gesteld, of de omstandigheden van een „zachte” ondergrond en ernstige hindernissen de meest geschikte zijn voor het inzetten van gemechaniseerde eenheden, kan in dit opzicht worden geconstateerd, dat de terreinvaardigheid van een modern wielvoertuig in de praktijk thans die van het rupsvoertuig vrijwel benadert. Dit geldt temeer, daar ook het vermogen tot overschrijden van hindernissen, veelal mede als gevolg van de grotere snelheid van het wielvoertuig, bepaald

niet te onderschatten is. Zelfs indien men op deze basis subjectief nog geneigd is, het wielvoertuig tóch een nadeel toe te kennen, moet worden erkend, dat dit in geen enkel opzicht opweegt tegen de genoemde zeer grote voordelen.

Uit het voorgaande, in hoofdzaak algemeen en theoretisch van aard, kan slechts worden geconcludeerd, dat de voordelen van het wielvoertuig als overwegend moeten worden gezien. Dan echter dient ook het operationele gebruik ervan, daar waar dit enigszins mogelijk is, te worden nagestreefd, uiteraard rekening houdend met de voorshands bestaande beperkingen voor wat betreft de „wapendragers”. Dit impliceert niet alleen het met kracht bevorderen van het onderzoek naar mogelijke verbeteringen voor toekomstige voertuiggeneraties in deze richting, doch tevens het maximaal uitbuiten van de reeds ter beschikking staande middelen.

Aanwijzingen voor medewerkers

Wij verzoeken u om uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- of calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden

getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKEL EN TEN ZEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

Voor de subalterne troepenofficier

De gevechtsbaan enkele tank

door P. J. VAN SPLUNTER en W. H. M. UILENBROEK, Majors der Huzaren

Doel

In het moderne gevecht van tankeenheden zal de inzetbaarheid en het snel reageren op wisselende omstandigheden niet alleen een zaak zijn van bevelvoering door de commandanten op alle niveaus, maar in hoge mate worden bepaald door de snelheid van reageren van de enkele tank met zijn bemanning als team.

Teneinde dit reageren, hetgeen zowel tactisch als technisch dient te geschieden, reeds in vreedstijd door een gevechtsexercitie aan te kweken, is het noodzakelijk, dat bij iedere tankeenheid een gevechtsbaan enkele tank aanwezig is, waarbij de tankbemanning regelmatig en bij herhaling met bepaalde problemen worden geconfronteerd.

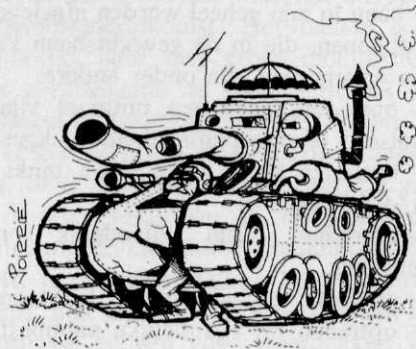
Een dergelijke baan kan echter pas dan zijn maximaal nuttig effect opleveren, wanneer het voorstellingsvermogen van de tankcommandant en zijn bemanning zo min mogelijk geweld wordt aangedaan met betrekking tot de realiteit.

Dit is onder meer te bereiken door:

- alleen volledig inzetbare tanks te gebruiken;
- losse munitie voor kanon en coax te gebruiken, alsmede rook voor de rookgranaatwerpers;
- dezelfde problemen te laten oplossen onder wisselende omstandigheden van terrein, licht, weer en zicht;
- een actieve vijand te gebruiken met duidelijk waarneembare en herkenbare doelen (eventueel goede silhouetten van tanks en voertuigen);
- een ruime oefentijd te nemen, teneinde ge-

...op een enkel kort commando...

...alleen volledig inzetbare tanks...

maakte fouten te kunnen bespreken en de oefening te kunnen herhalen.

Naarmate de graad van geoefendheid van het team met betrekking tot de technische handelingen van ieder bemanningslid toeneemt, dient het accent van de uitvoering meer en meer te worden verlegd naar de snelheid, waarmee moet worden gereageerd.

De bemanning moet op een enkel kort commando van de tankcommandant tegelijkertijd ieder voor zich de noodzakelijke handelingen verrichten.

Het is zinloos en een verkwisting van opleidings-tijd, wanneer ieder bemanningslid niet zijn primaire taak beheerst, vóórdát de gevechtsbaan in zijn verdere opleiding wordt betrokken.

Indeling

Het ontwerpen van een gevechtsbaan enkele tank is een taak van de S-3 van het bataljon.

Het spreekt vanzelf, dat de indeling, lengte en probleemstelling geheel afhankelijk zijn van de voor de bataljons ter beschikking staande oefenterreinen en de voor deze terreinen geldende beperkende bepalingen.

Teneinde een redelijke afstand tussen de problemen te bewerkstelligen, ware het aan te bevelen naar mogelijkheden te zoeken om de baan een lengte te geven van tenminste 2 à 3 km. Deze baan kan eventueel lusvormig zijn.

De op te nemen problemen dienen te bestaan uit de meest op een gevechtsweld voorkomende situaties.

Het is niet aan te bevelen om in eerste instantie alle mogelijke problemen te beoefenen; beter is het om op één dag bv. 2 à 3 problemen af te werken en op een andere dag wéér enkele.

Pas in de laatste fase van de opleiding, wanneer het tankteam de problemen apart beheerst, kan de baan in zijn geheel worden afgelegd.

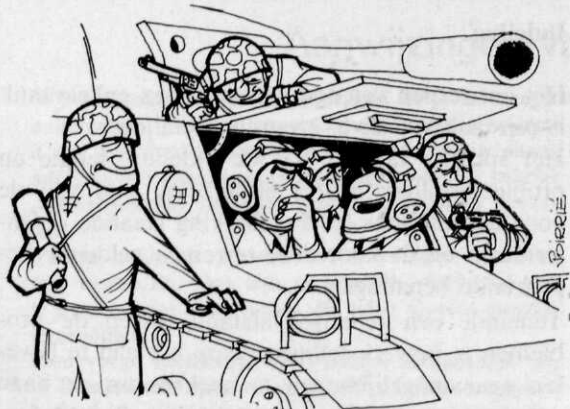
Problemen, die in de gevechtsbaan kunnen worden opgenomen zijn onder andere:

- optreden tegen een ontmoet vijandelijk gepantserd of ongepantserd antitankgeschut;
- optreden tegen vijandelijke tanks (stilstaand en/of bewegend);
- optreden tegen vijandelijk ongepantserd transport;
- optreden bij vijandelijke luchtaanval;
- optreden bij vijandelijke nabijbestrijding;
- handelingen m.b.t. vijandelijke en eigen inzet van ABC-wapens;
- handeling bij stoten op vijandelijke tankhindernissen;
- het bergen van gewonden uit tanks.

In een later stadium kunnen deze problemen worden gecombineerd, teneinde de tankcommandant een keuze te laten doen uit de voor hem meest gevaarlijke doelen.

Het verdient wellicht aanbeveling om de vijand voorstellende troepen en middelen te recruteren uit het stafeskadron, zodat niet steeds opnieuw het vijandelijk optreden voor de baan moet worden ingestudeerd. Onder andere kunnen tankgroep en verkenningpeloton aan deze ook voor hun functieopleiding waardevolle oefening deelnemen.

Voor de parate eenheden werd enkele jaren geleden aan de Cavalerie-school een demonstratie

... worden langdurige conversaties in de tank voorkomen ...

... optreden tegen vijandelijke tanks ...

„Target acquisition” gegeven, die de mogelijkheden onderkennen, wapen-, munitie- en afstandskeuze te doen en het doel, zowel stationair als rijdend, te bestrijden.

Controle

Het spreekt vanzelf, dat geen vorderingen kunnen worden vastgesteld, wanneer geen kundig beroepskader als (hulp)leider optreedt.

Voor ieder probleem apart dient een standaardoplossing en torenexercitie te worden vastgesteld om door middel van controlelijsten en een functiewaarderingssysteem ook het wedstrijdelement in de oefening te kunnen aanbrengen.

Onderwerpen, die aan beoordeling kunnen worden onderworpen, zijn:

- tijdsduur tussen het verschijnen en het onderkennen van het doel;
- snelheid en juistheid van het vuurbevel (afstand, munitiesoort, eventueel het op tijd halt houden van de bestuurder);
- keuze van vuuropstelling bij stilstaand vuur;
- torenexercitie (richten, laden, meldingen);
- rapportage (dit punt wordt veel vergeten, maar het is nog steeds de taak van iedere huzaar om actief deel te nemen aan het verzamelen van gevechtinlichtingen en deze te rapporteren volgens een standaardmethode).

Conclusie

Zonder volledigheid van het bovenstaande te pretenderen kan niet voldoende worden onderstreept, dat in tijd van oorlog veel zal afhangen van het automatische handelen bij het zich voordoen van plotselinge gebeurtenissen.

Hierdoor worden langdurige conversaties in de tank voorkomen en waardevolle seconden gewonnen, die bepalend kunnen zijn voor succes of zelfvernietiging.

Drie maal mobilisatie en de tegenwoordige situatie

door A. WOLTING, Luitenant-Kolonel der Infanterie,
Hoofd Bureau Nieuwe Krijgsgeschiedenis — SK en Cer — HKKL

In het verslag van de commandant van de Lichte Divisie over de mobilisatietijd 1939-1940 wordt reeds in het begin verklaard:

„In het algemeen heeft zowel de Voormobilisatie als de Algemene mobilisatie een gunstig verloop gehad.

Daartoe hebben o.a. medegewerkt:

1. De groot aandacht, welke gedurende de laatste jaren bij de opleiding, zowel van beroeps- als reserve en dienstplichtig personeel aan de mobilisatie werd besteed.

2. De voorbereiding, welke in vergelijking met een tiental jaren vóórdien, aanzienlijk beter was geregeld.”

In andere verslagen wordt eenzelfde positief geluid vernomen. Deze opmerkingen nodigen daarom ertoe uit ook in deze tijd aandacht te schenken aan het mobiliseren als opkomst om eenzelfde goede opzet te bereiken, aangepast aan de huidige omstandigheden. Behalve de opkomst wordt ook de mobilisatie(periode) behandeld.

De laatste mobilisatie is binnenkort 25 jaar geleden. Dit wil zeggen dat de jongere generatie in de strijdkrachten „het op voet van oorlog brengen van de strijdkrachten of, juister, van de natie” niet meer uit eigen ervaring kent. Voor oriëntering omtrent deze materie is zij dus aangewezen op historische behandeling.

Vrijwel geen land kan het opbrengen zijn gehele (militaire) potentieel steeds paraat te hebben. Wij zien dan ook dat de regeringen mobilisatievoorbereidingen treffen. De waarde aan deze voorbereidingen gehecht schommelde ná de Tweede Wereldoorlog sterk door de wisselende doctrines en situaties omtrent de kernbewapening. De voortgang van de techniek, met name op vervoers- en verbindingsgebied, maakte het enerzijds mogelijk de mobilisatie enigszins sneller te doen verlopen. Enigszins, want vooral de ingewikkelde moderne uitrusting werkte weer vertragend bij het formeren. Anderzijds echter maakte diezelfde technische vooruitgang het in versterkte mate mogelijk de mobilisatie te verstoren door een strategische overvaling; het bij verrassing aanvallen en bezetten (en thans ook verwoesten) van een land.

Niet alléén zijn *snelheid* en *onopvallendheid* (i.v.m. politieke repercussies), maar ook *grote spreiding* een eerste eis geworden voor het uitvoeren van een mobilisatieopkomst. Het laatste is in een dichtbevolkt land een grote moeilijkheid. Het is dus noodzakelijk de mobilisatie als een hoogst belangrijke aangelegenheid te blijven behandelen, al kan niemand met zekerheid zeggen hoeveel, ja, óf er tijd voor beschikbaar zal zijn. Omdat de voorbereiding van de mobilisatie een meer administratief en minder dynamisch karakter heeft, is de belangstelling en waardering voor dit werk niet groot. Toch eist dit werk een grote accuratesse en een goed doordénken van een toekomstige situatie, een voorbereiding die alle waardering verdient.

Enkele facetten van deze voorbereiding zijn:

- het mobilisabel maken van onderdelen;
- het bekend maken van mobilisatiebestemming aan instantie(s) en personeel;
- de (voorbereide) vordering van voertuigen en legeringsruimten;
- de beveiliging van essentiële punten;
- de regeling van opkomst- en concentratievervoeren;
- de administratieve en financiële regeling.

In het algemeen geldt dat, hoe dichter een land bij een potentiële onrustzone ligt, hoe beter de mobilisatie moet worden voorbereid en beveiligd. In hoeverre hebben regering en volk dit in het verleden begrepen?

De mobilisatie van 1870 (2½ maand)

Op 19 juli 1870 verklaarde Frankrijk Pruisen de oorlog. Zowel in Duitsland als in Nederland waren op 16 juli daaraan voorafgaande de grootverlofgangers onder de wapenen geroepen. Op 20 juli moesten de miliciens in Nederland opkomen en op 23 juli, na 4 dagen dus, waren mobilisatie en concentraties voltooid, mede door vervoer per trein en stoomboot. De mobilisatie en strategische opmars vroegen in Duitsland 18 dagen en na 21 dagen vond het eerste treffen met de Fransen plaats bij Spicheren in Lotharingen. De gemobiliseerde strijdmacht van Nederland telde ca. 61.000 man, bestaande uit 14.000 man beroepspersoneel, 30.000 militieplichtigen en

17.000 schutters. De geest van de troep werd goed genoemd, doch er was een groot tekort aan paarden en goed materieel.

Van alle oorlogscompagnieën, batterijen en eskadrons was reeds in vredestijd het kader aanwezig en het voorzag de opkomende miliciens van de eenvoudige uitrusting. Er waren nog geen reserve-officieren. Ook was er nog geen dienstplichtig kader, doch wel schutterij-officieren en -onderofficieren. Voorts deed men het toen nog zonder mobilisatievoorschrift.

Het veldleger was kort na de mobilisatie echter, door de geringe mobiliteit, niet geschikt om offensief op te treden. Dit was ook niet nodig want op 15 september 1870 (na Sedan) begon de demobilisatie, die tot 1 oktober van dat jaar duurde. Op 21 juli had de Koning zijn „veel beminden oudsten Zoon, Z.K.H. den Prins van Oranje” tot bevelhebber benoemd van het tijdelijk gevormde veldleger van 3 divisieën (elk 2 brigades) en 3 zelfstandige brigades (bestaande uit enkele regimenten). Deze oudste zoon van Koning Willem III, Prins Willem Nicolaas Alexander, stierf 9 jaar later in Parijs op 39-jarige leeftijd.

Uit een verslag over de mobilisatie bleek dat er eigenlijk alles aan het leger mankeerde. De meeste voorstellen tot verbetering leden schipbreuk. Het directe gevaar van oorlog was geweken, de lessen uit de onvoldoende mobilisatievoorbereiding werden slechts theoretisch bekeken. Wel werd gelukkig bereikt, dat het remplaçantenstelsel, het door een ander tegen geld laten vervullen van de dienstplicht, in 1898 werd afgeschaft. Maar dit besluit stond min of meer los van de ervaringen in 1870 opgedaan.

De mobilisatie 1914-1919 (4 jaar)

Vooraf door de moord op aartshertog Frans Ferdinand op 28 juni 1914 in Serajewo, ontstond er een gespannen toestand in Europa.

Op 31 juli 1914 kondigde Nederland de mobilisatie af, nadat een dag tevoren als strategische (!) voorzorgsmaatregel de landweer en de grens- en kustwacht waren opgeroepen. Aan de avond van de eerste mobilisatiedag (1 augustus) waren de meeste onderdelen voor 90% of wel geheel onder de wapenen. Mede door de geringe oppervlakte van ons land en de goede militaire voorbereiding verliep de mobilisatie sneller dan in alle andere landen.

De industriële en economische oorlogsvoorbereiding was niet onder ogen gezien, maar deze moeilijkheid werd opgevangen door een vastbe-

raden en besluitvaardig optreden van de regering.

De oorlogssterkte bedroeg in 1914 ca. 200.000 en aan het eind in 1918 ca. 450.000 man. Dit aantal was niet steeds geheel onder de wapenen. In 1914 waren (behalve bij de landweer) de oorlogsonderdelen als kleine vredesonderdelen aanwezig. Door aanvulling met opgeroepen militairen werden deze laatste ter plaatse op oorlogsvoet gebracht. De vredesgarnizoenen waren dus tevens de plaatsen waar de onderdelen mobiliseerden. Dientengevolge waren de grote eenheden wat de hoofddelen betreft méér bij elkaar gelegd. Door verplaatsing van vredesonderdelen na 1919 raakten de grote eenheden meer verspreid en door elkaar. De IIe Divisie kwam daardoor in 1939 als volgt op: 10 R.I. in Haarlem; 15 R.I. in Delft; 22 R.I. in Ede en 6 R.A. in Leiden.

Opperbevelhebber van land- en zeemacht (OLZ) was Generaal C. J. Snijders. Deze generaal heeft ook na zijn geruchtmakende pensionering in 1918 nog zeer veel voor de weerbaarheidsgedachte gedaan. Zijn pensioen bedroeg slechts f 3150,— per jaar na bijna 50 dienstjaren. „Gelukkig zijn van bepaalde zijden middelen gevonden om op kiese wijze aan deze onvoldoende materiële waardering van staatswege tegemoet te komen”, schrijft D. van den Berg in zijn boek „Cornelis Jacobus Snijders (1852-1939)”. In *De Militaire Spectator* 101 (1932)(1)11 schreef Generaal Snijders onder de titel „Twee mobilisatiën” onder meer:

„De vastberadenheid der regering ter verzekering van tijdige en snelle gereedheid tot verweer in juli 1914 heeft zonder twijfel óók op de oorlogvoerende regeringen indruk gemaakt.¹ Maar er waren toch ook nog zeer ernstige tekortkomingen: het schromelijke incompleet aan officieren en onderofficieren, vooral in de landweerbataljons; het bedenkelijke gehalte van de onvolledig geoefende viermaanders der onbereden troepen; het gebrek aan bespannen krombaangeschut; de geheel onvoldoende artilleriemunitievoorraad; het ontbreken van militaire kledingvoorraden; het onvolledig georganiseerde etappenwezen.”

In 1939 kwamen ten dele weer dezelfde tekortkomingen voor

De mobilisatie 1939-1940 (8 maanden)

Omdat ons volk in 70 jaar twee maal buiten een

¹ Het operatieplan von Schlieffen, om met de rechtervleugel van de Duitse legers door Nederlands Limburg te trekken, werd niet uitgevoerd. W.

1939-1940 — keuring van gevorderde vrachtwagens

oorlog niet ver van zijn grenzen was gebleven, leefde de gedachte zeer sterk dat zulks dit keer ook wel weer het geval zou zijn bij handhaving van een strikte neutraliteitspolitiek.

Deze mentaliteit heeft een grote invloed gehad, ook op de meeste gemobiliseerden. Er heerste een wat holle „wij zijn paraat”-sfeer, hoewel dit militair gezien geen realiteit was. Naar buiten was deze houding begrijpelijk; men trachtte indruk ermee te maken op de strijdende partijen. Ook beseftte men onvoldoende dat de Tweede Wereldoorlog een veel sterker ideologisch karakter had, met alle felheid daaraan verbonden, en dus een zeer grote waakzaamheid vereiste.

Aan de algemene mobilisatie in september 1939 waren twee gedeeltelijke mobilisaties voorafgegaan.

De toeneming van de internationale spanning leidde ertoe, dat in 1937 maatregelen werden getroffen om, voordat tot algemene mobilisatie zou worden overgegaan, te kunnen beschikken over een grens- en kustbeveiliging, die de algemene mobilisatie moest dekken (politietroepen bij bruggen en grenstroepen). De verlenging van de eerste oefening in 1938 van 5½ tot 11 maanden had het mogelijk gemaakt, reeds in vreedetijd over te gaan tot vorming van grensbataljons, die hoofdzakelijk in de grens- en kuststreken waren gelegerd en die in tijden van ernstige spanning konden worden versterkt door het

mobiliseren van daartoe bestemde legeronderdelen. Dit noemde men B.O.U.V. (Buitengewone Oproeping Uitwendige Veiligheid), en daarmee deed de militaire leiding belangrijke mobilisatie-ervaringen op.

In september 1938 is de regering voor de eerste keer hiertoe overgegaan ten gevolge van de Tsjechoslowaakse kwestie, welke toestand slechts enkele dagen heeft geduurd. In april 1939, toen Albanië door Mussolini werd overvallen, kwam de tweede B.O.U.V. af en deze duurde tot eind augustus toen de algemene mobilisatie werd afgekondigd.

Er was dus ten tijde van de algemene mobilisatie reeds een klein aantal oorlogsonderdelen aanwezig, onder bevel van daartoe aangewezen territoriale bevelhebbers. Doch het gros van het leger moest nog worden gemobiliseerd.

In augustus 1939 was het (toen geheime) Mobilisatievoorschrift voor de KL van 1933 van kracht, dat uitstekend heeft voldaan. Op 23 augustus 1939 om ca. 6.30 uur ging het „Waar-schuwingstelegram” (Telegram A) uit en op 24 augustus 1939 om ca. 16.00 uur het „Oproeptelegram Vóórmobilisatie” (Telegram B), waarin 25 augustus als opkomsttag werd aangewezen.

Onder *vóór-mobilisatie* werd verstaan:

— het naar de mobilisatiecentra doen vertrekken van in werkelijke dienst zijnde personeel en

Vliegveld Soesterberg in 1939

— het met spoed in werkelijke dienst roepen van een gedeelte van de dienstplichtigen, het reservepersoneel en de niet in werkelijke dienst zijnde vrijwilligers met het *doel*:

- a. strategische voorzorgsmaatregelen te nemen of te completeren;
- b. de kernen van de oorlogsonderdelen te vormen;
- c. de voorbereiding van een daarop volgende algemene of gedeeltelijke mobilisatie zover voort te zetten, als zonder belangrijke kosten mogelijk was.

Op 28 augustus om ca. 12.00 uur ging het „Op-roepingstelegram algemene mobilisatie” (Telegram C) uit met 29 augustus als eerste mobilisatiedag en 30 augustus als tweede mobilisatiedag.

Telegram C had volgens het mobilisatievoorschrift op 25 augustus, één dag ná telegram B, uit mogen gaan. Juist door het uitstel verliep de algemene mobilisatie naar ieders opvatting goed.

Op 1 september begon de concentratie, die op 3 september, de dag waarop Engeland en Frankrijk aan Duitsland de oorlog verklaarden, geheel was voltooid.

Opgeroepen werden de lichten 1924 tot en met 1938; de lichtung 1939 was onder de wapenen. De lichtung 1924 zou op 1 oktober 1939 zijn overgegaan naar de aanvullingsreserve, hetgeen niet doorging, zodat dus over 16 lichten werd beschikt.

De gemobiliseerde Koninklijke Landmacht (met inbegrip van de toen nog niet zelfstandige Militaire Luchtvaart en de Koninklijke Marine) telde naar schatting ca. 300.000 man, ca. 30.000 paarden en ruim 120 vliegtuigen (zonder MLD).

De KL telde ca. 9000 officieren. Het beroepspersoneel (vrijwillig dienend vóór de mobilisatie) bestond uit: ca. 1600 officieren; ca. 6500 onderofficieren en ca. 1000 korporals en soldaten. Thans is er ongeveer $2\frac{1}{2}$ maal zoveel beroepspersoneel.

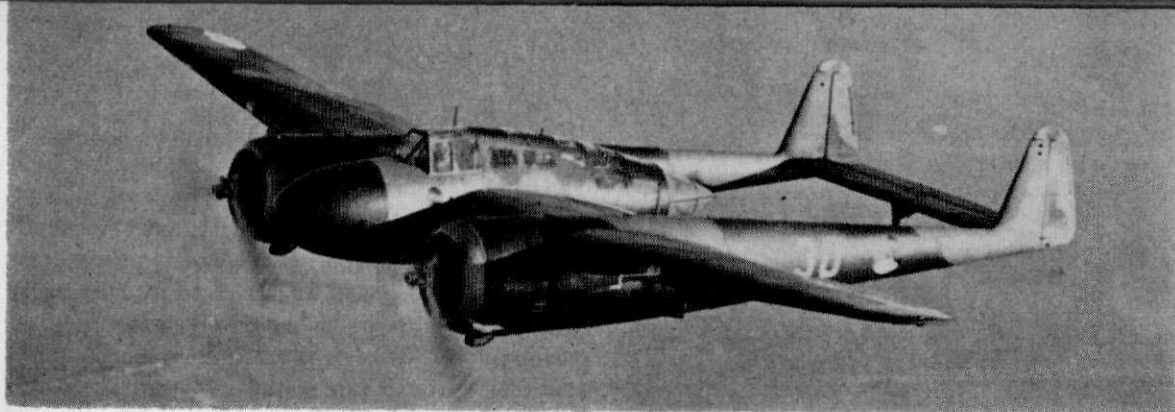
Van de KL sneuvelden in de vijf meidagen van 1940, 2032 man of ruim $\frac{2}{3}$ % van de totaalsterkte; 119 waren hiervan officieren, 274 onderofficieren, 162 korporals en 1477 soldaten. De infanterie, „la reine des batailles”, had 1322 gesneuvelden.

Van de Militaire Luchtvaart sneuvelden 68 militairen.

De Koninklijke Marine telde begin 1940 in Nederland bijna 15.000 man; hiervan was ca. 7000 man beroepspersoneel, waaronder 500 beroepsofficieren. Van de KM sneuvelden in de meidagen 1940, 107 man ($\frac{2}{3}$ %) van de totaalsterkte, waaronder 5 officieren (3047 man weken uit naar het buitenland).

De bevolking van Nederland telde op 1 januari 1940 8,8 miljoen zielen, waarvan 3,4% onder de wapens was. Uit het aan het slot van dit hoofdstuk opgenomen „Overzicht mobilisaties” blijkt dat de personele inspanning in 1918 groter was dan in 1939. Uitgaande van éénzelfde krachtfactor deed het toenemende materieel element de behoefte aan personeel ook afnemen, niet echter wat betreft de kwaliteit. Toch was er in 1939 minder beroepspersoneel dan in 1914!

Als wij thans zouden mobiliseren met eenzelfde percentage als in 1939 zouden rond 400.000 man onder de wapenen zijn. België had in 1939 op een iets kleinere bevolkingssterkte ca. 500.000 man onder de wapenen. In mei 1940

1940 — de Fokker G-1, waarvan wij er bij de aanvang van de oorlog 23 stuks bezaten

zou blijken, dat het Belgische leger samen met Franse en Engelse troepen ca. 18 dagen stand hield, tegen Polen in september 1939 5 weken en Nederland 5 dagen. De grootte van het Belgische leger was nog lange tijd voldoende om van een verdubbelingssysteem te spreken, het maximum dat vroeger mogelijk werd geacht. Dit was een systeem, waarbij de parate onderdelen uit een bepaald gebied, in een korte tijd ná de mobilisatie verdubbelden en het beroepspersoneel min of meer gelijk werd verdeeld. België vormde ca. 22 divisies tegen Nederland 8 divisies, 4 brigades, 16 over het land verspreide regimenten en 24 grensbataljons, de laatste gedeeltelijk in (territoriale) verbanden samengevoegd. Onze zuiderburen hadden vrij veel beroepspersoneel en bovendien voor een deel met oorlogservaring uit de Eerste Wereldoorlog; de indruk bestaat dat het reservepersoneel daar minder goed was opgeleid dan in Nederland. Bij het begin van de mobilisatie was tot Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht (OLZ) benoemd de Chef van de Generale Staf, I. H. Reijnders, in de rang van Generaal. Wegens meningsverschil met de regering werd hij 6 februari 1940 opgevolgd door Generaal H. G. Winkelman.

Zij moesten leiding geven aan een krijgsmacht, die door bezuiniging onvoldoende geoefend, gecadreeerd en uitgerust was. Een achterstand, die in 8 maanden niet was in te halen, mede door het geringe aantal beroepspersoneel op de grote mobilisabele sterkte.

Het slagen van deze mobilisatie zal, gezien ons legerstelsel van vóór 1940, steeds een bewijs zijn van de plichtsvulling van het beroepsofficiers- en -onderofficierskorps in de voorafgaande tijden, ondanks veel verguizing, en gebrek aan waardering en sympathie van een zeer groot deel van ons volk.

Voorts was het slagen een bewijs van de aanwezigheid van een goede kern in ons volk. Wanneer dan eindelijk zonneklaar voor ogen staat, dat er

gevaar dreigt, laat het zijn regering niet in de steek. Echter, men was er met het slagen van de mobilisatie en de concentratie niet. De gevolgen van de vredespolitiek van lange jaren konden in de korte tijd van opleving niet meer ongedaan worden gemaakt.

Het leger stónd er, maar:

— het was te klein;

— het was onvoldoende geoefend;

— het kader was op onjuiste wijze geselecteerd (o.a. door te veel nadruk op gevolgd onderwijs);

— het was niet modern genoeg bewapend, bezat onvoldoende vliegtuigen, onvoldoende zware artillerie, onvoldoende luchtdoelartillerie, slechts 24 pantserwagens en geen tanks en geen reservematerieel, om slechts enkele punten te noemen.

Geld baatte niet veel, want men kon het ontbrekende niet kopen. De Duitsers hebben ons 8 maanden tijd „gegeven”. De buitenstaander zegt nu achteraf, dat althans de factor geoefendheid had kunnen worden verbeterd; dat is ook gebeurd, doch niet voldoende en waarom niet? Omdat de legerleiding voor de grote moeilijkheid stond, dat men zowel moest oefenen als stellingen bouwen, zodat een groot deel van de kostbare tijd daaraan moest worden besteed. Daarbij kwamen periodieke, studie-, zaken- en andere nodige verloven, die, hoe noodzakelijk ook, ontwrichtend op de verbanden werkten. Tenslotte was de strenge winter van 1939/40 er een, die alle gemobiliseerden zal heugen en, zowel op de stellingbouw als op het oefenen, vertragend heeft gewerkt. Wel voelde men aan dat de *weinig beweeglijke verdediging tactisch en strategisch een groot nadeel was*. Door het aanschaffen van rijwielen en het vormen van stootsecties werd begonnen hierin, tegen het eind van de mobilisatie, enige verbetering te brengen, zij het ook meer met het oog op de parachutistenbestrijding.

Een zeer belangrijke factor is bovendien geweest dat, niettegenstaande de ernst der tijden

1939-1940 — Paukenist bij de Huzaren Motorrijders

en ondanks een goede kern, een zeer groot deel van ons volk niet werkelijk in de waarschijnlijkheid van oorlog heeft willen geloven. Men hoopte niet alleen, doch als gezegd rekende men erop, dat wij wel buiten de oorlog zouden blijven door onze neutraliteitspolitiek, zoals ook van 1914-1918 en in 1870 het geval was geweest. Welke invloed deze stemming bij volk en regering en bij onze soldaten heeft gehad, is niet te berekenen. Toen de Duitsers in 1940 erin slaagden, in korte tijd de loop van de operatiën zodanig te forceren, dat van hulp van de plotseling verkregen bondgenoten niets meer terecht kon komen en onze zwakke luchtmacht spoedig werd uitgeschakeld, was het pleit al gauw beslecht.

Velen zijn maar al te snel bereid, met slijk te gooien naar het leger van 1940 en daarvoor.

Het zijn meestal degenen, die bereid zijn steeds met slijk te gooien, indien er maar te gooien valt.

Zij, die in 1940 meer en langer weerstand hadden verwacht, mogen bedenken dat men slechts dan een goed leger krijgt, wanneer een leger een plaats inneemt in het hart van het volk en wanneer het volk zich rekenschap ervan geeft, dat het vormen van een goed leger jaren van ingespannen arbeid, veel geld en veel persoonlijke offers kost en dat men dat niet kan uitstellen tot het laatste ogenblik.

De tegenwoordige situatie

Onze neutraliteit behoort tot het verleden en wij namen plaats in de rij der NAVO-bondgenoten, waardoor verschillende zaken anders kwamen te liggen.

Door de sterke internationale dreiging is er thans steeds een parate troepenmacht (1 LK) aanwezig.

Een begin hiervan zagen wij reeds vóór de Tweede Wereldoorlog in de grensbataljons. Men wilde reeds toen hieraan uitbreiding geven zodat de B.O.U.V., de Buitengewone Oproeping Uitwendige Veiligheid, bestaande uit oudere lichten, niet meer nodig was.

Het geheime Mobilisatievoorschrift voor de KL van 1933, is in 1960 vervangen door het VS2-1050 (Confidentieel). Onlangs verscheen hierop de 1e Opgave van wijzigingen. Overeenkomstig dit mobilisatievoorschrift kan de mobilisatievoorbereiding worden verdeeld in een personele en een materiële mobilisatievoorbereiding van een oorlogsonderdeel.

De *personele voorbereiding* omvat het in vredes-tijd treffen van al die maatregelen, nodig om te verzekeren, dat het personeel, opgeleid voor een organieke functie, wordt ingedeeld bij een oor-

Overzicht mobilisaties

Jaar	Troepensterkte		mnd. eerste oef.	Oggeroepen oude lichten bij begin mob.	Beroeps-personeel	Inw. Ned. in miljoen	% sterkte troepen t.o.v. inwoners
	vóór alg. mob.	ná alg. mob.					
1870 (zonder KM)	30.000	60.000	12-24	5	ca. 14.000	4	1.5
1914-1918 (zonder KM)	35.000	200.000 (aug. 1914) 450.000 (1918)	8½-24	15 (8 milie-tie en 7 land-weer)	ca. 11.000	6,6	3.0
1939-1940	100.000	300.000 (incl. 15.000 man KM)	5½-11	15	ca. 9.000 KL ca. 7.000 KM	8,8	3.4

logsonderdeel en in geval van mobilisatie op het juiste tijdstip en op de juiste plaats onder de wapenen komt.

De *materiële voorbereiding* omvat de maatregelen, die in tijd van vrede moeten worden getroffen of moeten worden voorbereid, opdat bij mobilisatie het voor het onderdeel benodigde materieel beschikbaar is, dan wel door vordering kan worden verkregen.

Alle aanwezige en geplande onderdelen zijn opgenomen in het legerplan. Het *legerplan* bestaat uit een *troepenplan*, vermeldende de vredes-, parate en mobilisabele onderdelen (organisaties) met een *fasering*, aangevende het tijdstip waarop de formatie dient te zijn gerealiseerd. Het troepenplan en het tijdschema vormen de grondslag voor het mobilisabel maken van een onderdeel.

Voor wat betreft de „administratieve” vorming van een onderdeel worden door de Chef van de Generale Staf (G1-HKKL) opdrachten met aanwijzingen verstrekt, zulks na verkregen informatie van: de wapen- c.q. dienstvakinspecteurs (personeel); G4-HKKL (materieel en opslagruimte); G2/G3-HKKL (tijdstip van mobilisatie).

De opdracht wordt gegeven

• inzake de *personele voorbereiding*:

— aan inspecteurs (indeling personeel);

— aan bureaus leggerbeheer (lastgevingen aan personeel);

— aan operationele commandanten (vaststelling mobilisatiecentrum in overleg met garnizoenscommandant);

• inzake de *materiële voorbereiding*:

— aan operationele commandanten (aanvraag materieel; opleg materieel in magazijnen; aanwijzing kernstaf voor beheer; opstellen van mobilisatie-instructie);

— aan inspecteur M. A. (administratieve onderhoudstelling en fondsenvoorziening);

— aan inspecteur Vervoerswezen (vervoersregeling en voertuigvordering).

De opzet van de algemene mobilisatie met zijn telegrammensysteem is in grote lijnen gelijk gebleven.

Tegenwoordig is de mobilisatie wel méér genuanceerd geregeld. Een belangrijk punt is de politieke opschudding, die een algemene of gedeeltelijke mobilisatie veroorzaakt in tijden van spanning. Een vredelievende regering wil dat zoveel mogelijk voorkomen. Daarom is gezocht naar maatregelen die zo weinig mogelijk opschudding veroorzaken en toch snel en bij voorkeur eenvoudig kunnen worden uitgevoerd.

Hierdoor ontstonden meer individuele oproe-

Stelling bij Ochten (1939-1940)

pingssystemen per PTT door de commandanten van de parate onderdelen, zonder directe inschakeling van burgemeesters en massamedia.

Vooraf op operationele gronden is de *fasering* thans in grote lijnen:

— terugroepen van het klein-verlofpersoneel;

— mobiliseren van, of mobilisabele aanvulling leveren voor, onderdelen in de gevechtszone, staven, verbindingsorganen enz.;

— mobiliseren van de onderdelen in het achterland.

De gewenste onopvallendheid is moeilijk te realiseren. Elke oproepen man laat in de burgermaatschappij een lege plaats achter.

Een snelle mobilisatie is vooral van belang voor eenheden, die onmiddellijk voor hun oorlogstaak kunnen worden ingezet en mobilisabel personeel als aanvulling hebben.

Slechts korte tijd na een periode van herhalingsoefeningen is een mobilisabel tactisch onderdeel onmiddellijk inzetbaar; normaliter zal een periode van oefening aan de inzet moeten voorafgaan. Ook al zal dit enkele weken beslag nemen, dan kan het toch nog zijn dat het als reserve nog op tijd kan worden ingezet. In het algemeen mag o.i. ervan worden uitgegaan dat de (minder grote) *kosten van een mobilisabel onderdeel zeker opwegen tegen de kans op te late inzet.*

Aan de snelheid van mobiliseren komt in een klein land als het onze al spoedig een grens. Een vergelijking met 1939-1940 zou de indruk

kunnen wekken, dat er geen verbeteringen in het systeem zijn aangebracht, omdat een mobilisatie tegenwoordig nauwelijks sneller zal verlopen. Treinen lopen wellicht iets vlugger, maar hier staat tegenover dat de overgang van stoomlocomotieven op elektrische tractie alle treinvervoer kwetsbaarder maakt. De ingewikkelde uitrusting van de tegenwoordige onderdelen is een factor, die vertragend werkt. Alleen *regionale mobilisatie* zou enige versnelling van de mobilisatie kunnen brengen. Voorwaarde hiervoor is, dat men dan ook in de parate troepen regionaal te werk moet gaan (het handhaven van teamverbanden is immers een eerste vereiste) en dat is slechts ten dele mogelijk. De bevolkingssamenstelling qua ontwikkeling moet daarvoor vrij gelijk over het land zijn verdeeld. Dit laatste is niet het geval, het gros van de technici (de specialisten dus) komt uit het Westen.

Mede daarom blijft het tijdig en op de juiste plaats mobiliseren een zeer belangrijke zaak.

De overwegingen, die bij het regeringsbesluit tot mobilisatie een rol spelen zijn vooral de militair-politieke situatie, de grote invloed op de civiele sector, de vervoerscapaciteit van de N.S., de binding aan internationale alarmering, alsmede het tijdsverloop, zoals dit theoretisch mogelijk is volgens het confidentiële mobilisatievoorschrift.

Ook moet steeds rekening worden gehouden met een verrasingsaanval en de consequenties daarvan, terwijl de mobilisatie nog in gang is. Dan raakt het vervoersapparaat defect, de verbin-

dingen raken verbroken, personeel in rampgebieden wordt uitgeschakeld, mobilisatiemagazijnen worden getroffen, mobilisatiecentra zijn „weg”, het moreel raakt aangetast, enz. De mobilisatie zal dan zeer vertraagd en druppelsgewijs plaatsvinden, de onderdelen komen niet op sterkte en zullen vaak zonder voldoende materieel zijn.

Reeds in vredestijd moet worden nagegaan welke maatregelen dan moeten worden opgenomen om hieraan het hoofd te bieden, zoals: grote delegatie van bevoegdheden, het wegblijven van potentiële kernwapendoelen door een goed waarschuwingssysteem, enz.

De militaire mobilisatie lijkt thans ten dele van minder betekenis dan vroeger, eenvoudig omdat de omvang van de mobilisatie afhankelijk is van het verschil in vredes- en oorlogsterkte en van de samenstelling van reeds in vredestijd aanwezige parate strijdkrachten. Dit laatste deel nu is nationaal gezien reeds van doorslaggevende betekenis. Maar bovendien moet worden gelet op de parate sterkte in bondgenootschappelijk verband en die van de potentiële tegenstander. De laatste heeft veel meer jaren aan de opbouw van zijn grote strijdkrachten kunnen werken dan Hitler van 1933 tot 1939. Een mobilisabele aanvulling is hard nodig, ook al wegens de kans op grote verliezen ten gevolge van het gebruik van kernwapenen.

Daarom heeft ook in de huidige situatie op ieder niveau een nauwkeurige en grondige mobilisatievoorbereiding recht op volhardende medewerking en waardering.

1939-1940 — Onderzoek doorschrijdbaarheid van inundatiën door geschut

Veldversterkingen in het beweeglijke gevecht

door A. G. GILISSEN, Kapitein der Grenadiers

De vraag rijst of in de beweeglijke gevechtsvoering van heden veldversterkingen nog een te overwegen rol spelen. Indien het antwoord op de eerste vraag bevestigend is, kan als tweede vraag worden gesteld: „Zijn de huidige standaardtypen veldversterkingen in het beweeglijke gevecht nog wel doelmatig?”

Uit de ontwerpvoorschriften „Het infanteriebataljon (mot)” en „Het infanteriebataljon (mech)” blijkt dat voor pantserinfanterie plaatselijk statisch optreden niet is uitgesloten. Sterker, voor infanterie (mot) zal het pantservoertuig slechts een veilige verplaatsingsmogelijkheid worden. Hieruit vloeit voort dat daadwerkelijk verdedigend optreden *tijdens* het gevecht op dezelfde leest zal worden geschoeid als het optreden van ongepantserde eenheden. De taak van de infanterist, om de vijand buiten het steunpunt te houden en tussen de steunpunten zoveel mogelijk afbreuk te doen door vuur, blijft dus bestaan, evenals de taak om de vijand tijdens het verdragend gevecht op zo groot mogelijke afstand tot ontplooiing te dwingen.

Om deze taken naar behoren te kunnen verrichten dienen de vuurorganen op de voor hen geschikte plaatsen in het terrein te worden uitgezet, één en ander afhankelijk van de bekende factoren:

- terrein;
- eigen wijze van optreden;
- wijze van optreden van de vijand.

Aan de hand van deze factoren kan dan worden beschouwd of bij de plaatsing van wapens, veldversterkingen nog van toepassing zijn.

Daar de figuratie van het terrein in essentie nooit zal veranderen, is deze factor niet van invloed, indien het erom gaat tot een wijziging in de toepassing van veldversterkingen te komen.

Gezien het gestelde bij de inleiding van dit artikel, is er geen belangrijk verschil tussen de wijze van optreden van infanterie en pantserinfanterie tijdens het voeren van het *verdedigend* gevecht op compagnies- en pelotonsniveau. Door beide immers wordt het gevecht uitgestegen en uit gevechtsofstellingen gevoerd, waar-

bij de eigen wapens zo voordelig mogelijk worden opgesteld, liefst in sterk terrein. Dit houdt voor het peloton en de compagnie in dat binnen de opstelling of het steunpunt dekkingsmogelijkheden tegen grond- en luchtwaarneming, gedekte verplaatsings- en bevoorradingsroutes en bovendien de mogelijkheden om 's vijands vuuruitwerking te ontgaan (vuurdekking) moeten bestaan; voorts, dat in het voor- en rondom liggende terrein natuurlijke hindernissen en waarnemingsmogelijkheden en schootsvelden aanwezig moeten zijn.

De huidige eigen wijze van optreden in het verdedigend gevecht dwingt derhalve niet tot afschaffen of een andere vorm van veldversterkingen.

De wijze van optreden van de vijand is sedert de Tweede Wereldoorlog geleidelijk veranderd. Het vijandelijk optreden zal thans grotendeels een pantseroptreden zijn, waarbij steeds zal worden getracht het aanvallend gevecht van de pantservoertuigen uit te voeren. Dit geeft de aanvalser de volgende voordelen:

- grotere aanvalssnelheid;
- betere beveiliging van personeel;
- de mogelijkheid effectiever te ondersteunen.

Deze voordelen zullen hierna afzonderlijk in beschouwing worden genomen.

a. De grotere aanvalssnelheid

Infanterie te voet verplaatst zich tijdens een aanval door het terrein met een gemiddelde snelheid van 50 m/min. Dit is 1 km in 20 minuten. Voor infanterie, gezeten in pantservoertuigen kan de aanvalssnelheid door het terrein worden gesteld op 15 km/h. Dit is 1 km in 4 minuten.

Pantserinfanterie kan tijdens een aanval dus 5 × sneller verplaatsen en staat een dienovereenkomstige tijd minder bloot aan het door de verdediger afgegeven vuur.

De snelheid van aanvallende pantsereenheden kan door de verdediger slechts worden geremd door het benutten van natuurlijke en de aanleg van kunstmatige tankhindernissen.

b. De betere beveiliging van personeel

De pantserplaten van het voertuig beschermen het personeel tegen vuur van lichte infanteriewapens en de scherven van in de omgeving inslaande artillerie en mortierprojectielen. Dit stelt de aanvaller in staat met geringe verliezen aan personeel de stormvuren van de verdediger te doorschrijden. Bovendien maakt de pantserbeveiliging het mogelijk om zeer dicht op te sluiten achter de vuren van eigen krombaanwapens en met gesloten luiken onder dekking van tijd- of nabijheidsvuur het doel binnen te rijden.

De verdediger zal hiertegenover een juiste inzet van pantserbestrijdende wapens moeten stellen, gekoppeld aan de mogelijkheid om met deze wapens op het juiste tijdstip vuur te kunnen uitbrengen.

c. De mogelijkheid effectiever te ondersteunen

Hiervoor werd reeds beschreven dat pantserinfanterie dicht achter eigen ondersteuningsvuren kan opsluiten en zelfs onder tijdvuur door kan rijden.

Door de grotere snelheid zal pantserinfanterie minder tijd nodig hebben om de goede schootsvelden van de verdediger te doorkruisen, hetgeen grote voordelen meebrengt t.a.v. de neutralisering van het doel. Een voorbeeld kan dit het beste verduidelijken.

Het doel van een compagnie is 500 m breed en daadwerkelijk bezet. Het terrein voor het doel biedt de verdediger waarnemingsmogelijkheden en schootsvelden over 1000 m.

Infanterie te voet zal de afstand „begin open terrein” tot „inzetten laatste fase” afleggen in 16 min. Vervolgens zullen de laatste 200 moeten worden doortrokken zonder steun van artillerie of mortieren.

Voor de neutralisering van een terreindeel van 100×100 m zijn per 4 minuten 75 à 60 granaten van licht veldgeschut nodig. Om aanvallende infanterie in open terrein te beschermen zal het doel moeten worden geneutraliseerd. Hiervoor zullen $4 \times 5 \times 75$ à $60 = 1500$ à 1200 granaten nodig zijn. Voor een afdeling artillerie, georganiseerd volgens onze begrippen, zou dit 85 à 65 schoten per wapen betekenen, hetgeen onmogelijk is ten behoeve van een compagniesactie. Geen bmr (beschikbaar munitierantsoen) zal, nog afgezien van de technische mogelijkheden, hierop berekend zijn.

Infanterie in pantservoertuigen zal het open terrein doorschrijden en doorrijden tot in het doel in 4 min. Volledig neutralisering ten behoeve van dit onderdeel zal $1 \times 5 \times 75$ à $60 = 375$ à 300 granaten kosten, hetgeen de grens van het mogelijke benadert.

De verdediging tegen pantseraanvallen blijkt dus aanzienlijk kwetsbaarder te zijn door het dreigende gevaar van volledige neutralisering. *Dit gevaar kan nu worden verminderd door een juist gebruik van veldversterkingen.*

Uit het hiervoor behandelde moge blijken dat wij ook in het beweeglijke gevecht niet zonder veldversterkingen zullen kunnen.

De grotere snelheid, de betere beveiliging en de daardoor effectievere ondersteuning van aanvallende pantsereenheden dwingen de verdediger de standaard veldversterking, de open schuttersput, aan die omstandigheden aan te passen. De schuttersput geeft namelijk zijn bezetting slechts bescherming tegen vlakbaanvuur en tegen scherven van projectielen, die in de nabijheid inslaan. Aangetekend dient te worden, dat de bezetting tijdens beschietingen op de bodem van de put moet plaatsnemen om voldoende beschermd te zijn.

Tegenover een aanval met troepen te voet wordt niet meer geëist dan bovenstaande. De neutraliserende krombaanvuren zullen immers de laatste 200 m voor de stelling wegvallen, waardoor de ongedekte infanterie, aangewezen op eigen ondersteuning, een gunstig doel vormt voor de gecamoufleerde verdediger, die tijdens de voorafgaande beschietingen heeft kunnen schuilen in put of schuilnis.

Tijdens een pantserinfanterieaanval zullen de artillerie en mortiervuren de laatste 200 m niet wegvallen, doch overgaan in tijd- of nabijheidsvuren. De bezetting van veldversterkingen met open vuurposities zal hierdoor geneutraliseerd blijven tot de aanvallende infanterie de pantservoertuigen zal verlaten tussen, of in de rug van, de gevechtsofstellingen. De aanvaller is dan reeds binnen het steunpunt. Verdedigende infanterie komt aan de taak, „de aanvaller door middel van vuur stoppen voor de stelling”, niet eens toe.

Slechts troepen staande in gevechtsofstellingen, voorzien van een deugdelijke dekking boven de vuurpositie, kunnen deze taak naar behoren verrichten.

Gevechtsofstellingen met een dekking boven de

vuurpositie hebben vele nadelen, zoals uit de hiervolgende opsomming zal blijken.

— *Tijdrovend.* Bij proeven bleek een tweemansput met zandzakkenbekleding en 60 cm bovenbedekking, ingericht voor geweergranaatschutters, 20 man-uren te kosten. In het algemeen kan worden gesteld dat opstellingen met bovenbedekking voor tirailleurs of groepsbediende wapens per dekkingzoekend personeelslid 10 uur zware arbeid kosten. Het werken met zandzakken is één van de tijdrovendste bezigheden. Ook „Hollandse ramen” geven door hun, voor dit werk, onhandige afmetingen, geen arbeidsverlichting. De handigste, en dus ook de snelst te verwerken, materialen zijn: rondhout van diverse lengten, golfplaten, ijzerdraad en spijkers in combinatie met enkele zandzakken.

— *Materiaalverslindend.* Zodra de veldversterkingen van een bovendekking worden voorzien, dienen ook de zijwanden, ter voorkoming van instorten, te worden bekleed. Aanzienlijke moeilijkheden behoeft dit niet te geven, daar overal in het terrein de materialen aanwezig zijn. Hierbij te denken aan: rondhout, in gezaagde vorm te vinden bij zagerijen, papierfabrieken en langs de bospaden, verder ongezaagd in de vele denbossen; planken en gezaagd hout, waarvoor schuttingen en deuren van huizen en schuren kunnen worden gebruikt; golfplaten, te slopen uit kippenhokken, schuren e.d.; spijkers, ijzerdraad en gaas, vooral in dorpen in grote hoeveelheden aanwezig bij smid en timmerman.

— *Hoog silhouet.* Daar schietsleuf en bovendekking boven het maaiveld liggen is de opstelling van verre duidelijk waar te nemen. Dit kan echter worden voorkomen door de opstelling weg te werken in dijken, houtranden, glooiingen van heuvels of in kelder- of benedenverdiepingen van huizen. Waar dit niet mogelijk is, kan steeds een andere vorm van camouflage worden toegepast dan de gebruikelijke heide- en takkenbossen, bv. het over de opstelling heenbouwen van varkens- of kippenhokken, monumenten, bushaltehuisjes e.d.

— *Niet overschrijdbaar voor tanks en pantservoertuigen* (bedelvingsgevaar voor personeel). Deze dreiging kan worden opgeheven door de veldversterkingen aan te leggen aan de voet van stevige bomen of op de benedenverdiepingen van sterke huizen. Tanks en pantservoertuigen zullen deze plaatsen zoveel mogelijk vermijden. De opstelling in bossen en huizen, mits voorzien

van een bovendekking, heeft bovendien het voordeel dat zij aanzienlijk minder kwetsbaar is voor vernielingsvuren van artillerie en mortieren met trage buis. De projectielen zullen aanslaan op het dak of het bladerdak en zullen daardoor detoneren boven de hoofddekking, waardoor de werking van de trage buis wordt gereduceerd. Volledige vernieling van veldversterkingen zal dan nog slechts uitzondering zijn.

— *Verminderde waarneming door de smalle schietsleuven.* Dit kan worden ondervangen door op elk niveau enfilerende waarnemings- en schootssectoren in te lassen, die de dode hoeken onmiddellijk voor de opstelling opheffen. Beveiligende opdrachten voor posten en piketten mogen nooit in de veldversterking worden uitgevoerd in verband met de beperkingen t.a.v. gehoor en zicht.

— *Slechts naar één zijde vuurmogelijkheden.* Het is derhalve niet mogelijk verwisseltaken van uit dezelfde opstelling uit te voeren. Om plotselinge vijandelijke acties in de rug of op de flanken snel te kunnen tegengaan, verdient het aanbeveling de uitgang van de veldversterkingen te maken aan de achterzijde, in de vorm van een open schuttersput. Van hieruit kunnen dan ook de handgranaten worden geworpen.

— *Verminderde leiding door gebrek aan gezichtsverband.* Dit is een nagenoeg onoverkomelijk nadeel. Troepencommandanten die in 1940 aan IJssel of Maas hebben gestaan, kunnen dit uit eigen ervaring onderschrijven. Als hulpmiddelen, hoewel niet zeer efficiënt, kunnen worden genoemd: touw of telefoonkabel, al of niet ingegraven, voor het doorgeven van signalen, waarvan de betekenis vooraf kan worden bevolen; gecamoufleerde spiegels in de omgeving van het schietgat, zodanig geplaatst, dat de commandoput zichtbaar is; lichtspoorruitie voor de vuurleiding.

Hoewel het geenszins de bedoeling van dit artikel is een ontwerpvoorschrift te zijn, zal het toch worden afgesloten met enkele voorbeelden van veldversterkingen met dekking boven de vuurpositie en de eisen daaraan te stellen.

Tweemansput, geschikt voor mitrailleur, geweer en geweergranaatschutters, 20 man-uren.

Put voor 57 mm tlv, met geringe wijziging ook geschikt voor mitrailleur 50 in, 40 man-uren.

Opstelling voor 106 mm tlv. 60 man-uren.

Enkele eisen te stellen aan de opstellingen.

— Om de dekking tussen de beide sleuven van een tweemansput doelmatig te kunnen opbouwen, mogen de sectoren, die aan de enkele schutter worden gegeven, niet te groot zijn.

— In verband met van schuin vóór boven inslaande scherven en projectielen, moet de bovendedkking doorlopen over de gehele frontdekking.

— Hoewel het schietgat niet te groot mag zijn, moet de schutter zijn wapen toch gemakkelijk kunnen bedienen. Het verdient daarom aanbeveling het plafond van de schietgatrechter laag te houden; voorts moet het plafond boven de schutter 20 à 30 cm worden verhoogd.

— Gedekt komen en gaan naar de opstelling wordt gewaarborgd, indien de toegang tot de opstelling onder een hoek is gebouwd aan de achterzijde.

— Schietgaten dienen te worden afgeschermd met netten of gaas, waardoor wordt voorkomen dat handgranaten naar binnen rollen. Bovendien kan het donkere gat hierdoor worden gecamoufleerd.

Infanterie in de verdediging, die gebruik maakt van de behandelde vuurposities met bovendedking, zal onder alle omstandigheden, zelfs onder tijd- of nabijheidsvuur, vuur kunnen uitbrengen op een aanvaller, hetgeen vooral met betrekking tot alle wapens met een antitankaak van zeer groot belang is.

Ook in het beweeglijke gevecht zijn veldversterkingen dus nog van belang; bovendien zal in de verdediging tegen aanvallende pantsertroepen een dekking boven de vuurpositie onmisbaar zijn.

Nieuwe uitgave

The winds of revolution. Latin America today — tomorrow, door T. Szulc, 308 blz. Uitg.: Frederick A. Praeger Inc., New York, 1963. Prijs: \$ 5,95.

Dit is een dramatisch rapport van deze correspondent van de New York Times, die tevens functies heeft bekleed bij de Verenigde Naties, de NAVO en in het Verre Oosten. Zijn boek werpt een duidelijk licht op de ontwikkeling van de economische sociale en politieke toestand in het na-oorlogse Zuid- en Midden-Amerika, waar de ene na de andere tiran het veld moest ruimen — vaak, zo niet vrijwel steeds, voor een nieuwe. Wanorde, militaire dictaturen en terrorisme zijn alom aanwezig en de dreiging van meer Castro's hangt over dit deel van de wereld.

Vele van deze problemen zijn een direct gevolg van de rijkdom van de landen. Koffie, het zwarte goud van Brazilië, Columbia en andere staten, heeft de economie op een ongelooflijke manier op en neer doen gaan. Spectaculaire stijgingen van het nationaal inkomen, te danken aan olie, koper en suiker hebben echter geen kans gezien de zeer lage levensstandaard van de lagere klassen van de maatschappij gunstig te beïnvloeden als gevolg van het feit dat de geboortecijfers steeds nog met sprongen vooruit gaan.

Szulcs boek geeft een goed inzicht in de problemen van het huidige Latijns-Amerika en de nodige suggesties om ze op te lossen.

Zijn boek is interessant, het lijkt de toestanden objectief weer te geven en is het lezen alleszins waard. v.H.

De kortverbandvrijwilliger

door L. SCHUITEMAKER, Kapitein der Artillerie

Op de binnen-achterzijde van de brochure „Kortverbandvrijwilliger” staat: „De KVV'er helpt de tekorten aan leidinggevend personeel bij leger en luchtmacht opheffen”. Uit deze volzin zou men kunnen opmaken, dat de KVV'er een soort noodhulp is, wiens aanwezigheid in de krijgsmacht uitsluitend voortvloeit uit een tekort aan beroepspersoneel.¹ In de Memorie van Toelichting bij Hoofdstuk X (Defensie) van de Rijksbegroting voor 1964 wordt de noodzaak van het instituut van de kortverbandvrijwilligers echter nader uiteengezet. Mogelijk ten overvloede wordt deze uiteenzetting hier in het kort weergegeven.

„In de moderne krijgsmacht neemt de behoefte aan vakbekwaam militair personeel van betrekkelijk jeugdige leeftijd voortdurend toe, terwijl het aantal functies, waarin militairen van oudere leeftijd kunnen worden tewerk gesteld gelijk blijft of zelfs kleiner wordt. De eisen van vakbekwaamheid maken, dat steeds minder functies in aanmerking komen om door dienstplichtigen en reservisten te worden vervuld. Het een en ander heeft tot gevolg, dat enerzijds ernaar moet worden gestreefd de beschikking te krijgen over jeugdig, goed geoefend, vrijwillig dienend personeel, terwijl anderzijds moet worden bevorderd, dat een deel van dit personeel betrekkelijk spoedig de dienst weer verlaat.”

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat het instituut van de KVV'ers in de moderne krijgsmacht ook bij een voltallige bezetting van het beroepspersoneel een *conditio sine qua non* is. Natuurlijk zou men, theoretisch gezien, ook tot een andere oplossing kunnen komen, door bijvoorbeeld de opleiding van de beroepsofficieren en -onderofficieren zodanig in te richten, dat deze behalve een vorming voor militaire taken ook in hoge mate is afgestemd op het uitzicht, dat een deel van dit beroepspersoneel — om de gedachten te bepalen voor zijn dertigste jaar — in een aan de militaire loopbaan gelijkwaardige functie in het burgerleven kan overgaan. Afgezien van de enorme differentiatie, die dan in de desbetreffende opleidingen zou moeten worden gebracht, zou de beroepsmilitair hierdoor een

dermate ambivalente figuur worden, dat de toeloop tot de inrichtingen van militair onderwijs vrijwel tot stilstand zou komen. Uit praktische overwegingen verdient daardoor de thans gekozen oplossing, waarbij de opleiding voor degenen, die voor een spoedige afvloeiing zijn bestemd, via de SRO of kaderschool loopt, en daarna de gelegenheid wordt gegeven om voorbereidingen te treffen om zich gereed te maken voor een positie in de burgermaatschappij, de voorkeur. Dit houdt in, dat de KVV'er niet uitsluitend moet worden beschouwd als een soort semi-beroepsmilitair, wiens aspiraties voor een toekomstige burgerbetrekking zuiver in de particuliere sfeer liggen, maar dat deze voorbereidingen op een carrière buiten de krijgsmacht een integrerend deel van zijn militaire loopbaan uitmaakt.

Het welslagen van het „KVV-project” is uiteindelijk niet primair afhankelijk van het aantal jongelieden, dat een dergelijke verbintenis aangaat, maar van de wijze waarop zij na afloop van deze verbintenis in de burgermaatschappij kunnen terugkeren. Slechts indien het KVV-schap wordt geaccepteerd als een zinvolle wijze om in de wereld vooruit te komen, kan het instituut der KVV'ers zich handhaven, en indien blijkt, dat de meeste KVV'ers, die de militaire dienst verlaten, in de burgermaatschappij met een positie genoeg moeten nemen die beneden het niveau dat zij in de militaire dienst bereikt hadden, ligt, wordt de krijgsmacht alleen opgescheept met jongelui, die elders weinig of geen emplooi kunnen vinden.

Zonder nu de ideale KVV'ers er voor te stellen als een soort werkstudent, die zijn militaire inkomsten ziet als een dekking van de kosten voor levensonderhoud gedurende de tijd, dat hij zich voorbereidt op een positie in het burgerleven, mag men toch stellen dat de jongeman, die voor een KV heeft geopteerd, met het vaste doel voor ogen dit verband zo goed mogelijk uit te buiten om een nuttig lid van de burgermaatschappij te worden, ook ten aanzien van zijn militaire verplichtingen een positieve opvatting heeft. Hoewel over het algemeen een dergelijke positief ingestelde knaap weinig of geen moeilijkheden geeft, kan een regelmatige belangstelling in zijn studievorderingen een verdere aansporing bete-

¹ Waar in dit artikel van KVV'er wordt gesproken, wordt in voorkomend geval ook de Vrijwillig Nadienen- de bedoeld.

kenen om op de ingeslagen weg voort te gaan. Ik meen dat een jongeman, die inderdaad zijn diensttijd gebruikt om te studeren, de overgang naar het burgerleven zonder een belangrijke terugval in inkomsten kan ervaren. Iemand met een eindexamen van een inrichting van vmo kan gedurende de looptijd van zijn verband de studie voor sommige mo-acten afmaken, en van andere mo-acten het „A”-gedeelte afleggen en met het „B”-gedeelte reeds een eind op streek zijn. Voor iemand met mulo ligt het eindexamen hbs binnen het bereik, en een aantal technische diploma's is realiseerbaar.

Anders staat het met de jongelieden die uitsluitend door de materiele voordelen van het KVV tot het aangaan van een dergelijke verbintenissen zijn overgegaan. Hoewel de zeef, gevormd door selectie en opleiding aan kaderschool of SRO, enige waarborg biedt dat zij, die maatschappelijk min of meer dreigen te mislukken, tijdig worden verwijderd, kan men zich toch afvragen of deze groep wel uit het juiste hout is gesneden. Ongetwijfeld is er onder deze groep een niet onbelangrijk aantal, dat nog niet tot een definitieve beroepskeuze is gekomen, of, zo de intrede in het beroepsleven reeds heeft plaatsgevonden, weinig bevrediging in zijn beroep heeft gevonden. Voor hen betekent het sluiten van een KV een uitstel van de verplichting tot definitieve stellingneming inzake een toekomstig beroep, in welke houding zij worden gesterkt door de mogelijkheid die bestaat om na expiratie van hun kort verband in vaste militaire dienst over te gaan. Reeds bij de behandeling van de Defensiebegroting van 1963 werd door het lid der Tweede Kamer, Lt.-Generaal b.d. Couzy hierover het volgende gezegd:

„Wanneer inderdaad talloze reserveluitenants met een kort verband die in het bezit zijn van een HBS-diploma zich thans opgeven voor het middenkader, vraag ik mij toch af of dit nu juist de mensen zijn, die wij moeten hebben. Immers, van huis uit nemen zij genoegen met een zeer beperkte loopbaan, en zij kunnen dus, omdat zij het HBS-diploma hebben veel gemakkelijker de opleiding aan de KMA volgen om een volledige militaire loopbaan de hunne te kunnen noemen. Het gebrek aan eerezucht dat daaruit spreekt doet mij vermoeden, dat wij niet de meest juiste hebben.”²

Inderdaad treffen wij onder deze groep een groot aantal weinig doelgerichte jongelieden aan, die

² Zie het verslag van de vergadering van de Tweede Kamer der Staten Generaal Deel I, zitting 1962-1963, 41e vergadering, 30 januari 1963, blz. 642.

gaarne „in het leger zouden blijven hangen”. Deze houding mag zeker niet tot prozelietenmakerij leiden, en naar mijn mening behoort het tot de taak van iedere commandant, zowel in het belang van het leger als in dat van betrokkene, om een dergelijk iemand zo spoedig mogelijk naar het Beroepskeuze-adviescentrum te Wassenaar te verwijzen.

Volledigheidshalve dient onder degenen, die „beroepsaspiraties” hebben een kleine groep afzonderlijk te worden genoemd. Dit zijn de jongelui, die met het behalen van een eindexamen hbs vrijwel hun „plafond” hebben bereikt. Velen van hen hebben deze hbs-studie meer door wilskracht dan door aanleg behaald en beschikken over een meer praktisch dan theoretisch gerichte intelligentie, die hen vaak uitermate geschikt maakt voor sommige lagere officiersfuncties.

Het is nog te vroeg om een definitieve uitspraak te doen over de invloed van het instituut van de kortverbandvrijwilligers op de toeloop naar de KMA of de KMS. Bovendien is er een aantal factoren, dat een juist beeld vertroebelt. Onder meer is door de wervingsacties voor KVV'ers niet alleen de aandacht gevestigd op de mogelijkheid om een kort verband te sluiten, maar tevens wordt de algemene aandacht op loopbanen bij leger en luchtmacht gericht. Voorts mag men niet voorbijgaan aan de invloeden, die uitgaan van de onderwijsvernieuwing aan de KMA. Evenwel, hoewel het aantal aanmeldingen voor de KMA in 1963 een aanzienlijke stijging vertoonde, ben ik van mening, dat het instituut van de KVV'ers op de duur een remmende invloed moet hebben op de toeloop van „echt” beroepspersoneel.

In de eerste plaats leidt een situatie, waarin personeel van verschillende opleidingsniveaus in eenzelfde rangensysteem dient, onherroepelijk tot een verminderde animo voor de hoogste opleidingsvorm. Wij zijn in de krijgsmacht — doordat na 1945 altijd op grote schaal gebruik is gemaakt van dienstplichtig en reservekader — zó aan deze toestand gewend geraakt, dat wij daarin niets vreemds meer zien. Maar men moet zich eens indenken, dat een groot bedrijf als de PTT of de spoorwegen de lagere ingenieursrangen onder dezelfde voorwaarden openstelde als bij het leger aan de KVV'ers wordt geboden voor hts'ers. Hoewel deze vergelijking, zoals alle vergelijkingen, mank gaat, vormt dit toch een punt tot overdenking.

Een geheel ander facet is dat voor sommigen

de mogelijkheden, die een KV biedt, wel eens zó aantrekkelijk konden zijn, dat zij juist daarvoor de KMA als beroepsopleiding buiten beschouwing laten. Wij mogen aannemen, dat de jongelui, die een KV aangaan met de bedoeling zich buiten de diensturen voor te bereiden op een burgerfunctie althans enige affiniteit tot de militaire dienst hebben. Zij consumeren wel de „zorgeloze luitenantsjaren”, maar tegen de tijd, dat de lasten van het militaire bestaan zwaarder gaan drukken, verdwijnen zij in een nagenoeg

evenwaardige burgerbaan. Hoewel deze figuur nogal gezocht lijkt schrijft meer dan één auteur op beroepskeuzegebied bijvoorbeeld de vrij geringe animo om beroepsofficier bij de luchtmacht te worden toe aan de zeer gunstige voorwaarden, die aan de reserve-officieren-jachtvlieger worden geboden.³

Hetgeen hierboven voor officieren is gezegd, geldt mutatis mutandis voor de onderofficieren.

³ Zie o.a.: S. Wiegiersma — *De wereld der Beroepen*, blz. 313.

Nieuwe uitgave

Der Stand der europäischen Sicherheit. Ein Beitrag zur Verteidigungspolitik des Westens, door F. W. Mulley, 195 blz. Uitg. (onder auspiciën van de Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V., Bonn): Alfred Metzner Verlag, Frankfurt/Main, 1963. Prijs: DM 33,—.

Band 4/1 van de onder auspiciën van de bovengenoemde vereniging uitgegeven serie „Rüstungsbeschränkung und Sicherheit” behandelt achtereenvolgens de onderwerpen:

- strategie en politiek, waarbij de zin van het idee „afschrikking”, de ontwikkeling binnen de NAVO en de Sovjet-strijdkrachten en strategische opvattingen;
- de kernwapens, waarbij het potentieel en de problemen van een politieke controle aan de orde worden gesteld;
- de NAVO-strijdkrachten met een opsomming van de land-, zee- en luchtmachtstrijdkrachten, alsmede van de infrastructuur en de logistiek;
- de toekomst van de NAVO, handelende over de ontwapening, de bewapeningscontrole, de militaire taken en de noodzakelijke organisatie.

In een afzonderlijk hoofdstuk wordt de situatie besproken, die na de Nassau-akkoorden is ontstaan.

Het boek is tevens in Engeland uitgegeven, onder de titel „The Politics of Western Defence”. Het biedt de lezer een zeer goed inzicht in de behandelde problemen en militaire gegevens. Voor zijn uiterlijk is het nogal prijzig, niet voor zijn inhoud. v.H.

De revisie van rupsvoertuigen

1. Hoe kunnen de kosten worden beperkt?

door J. J. W. VEENENDAAL, Kolonel van de Technische Dienst

Is revisie noodzakelijk?

Revisie van rupsvoertuigen behoort tot de 5-echelons onderhoudswerkzaamheden en wordt uitgevoerd in het gebied van de nationale sector (basis- en etappegebied) door 574 TD Tankwerkplaats, die daartoe beschikt over de nodige outillage en (overwegend burger) mankracht. Onder revisie dient in dit verband in grote trekken te worden verstaan het samenstel van de volgende handelingen.

- In-inspectie.
- Volledige demontage van het voertuig.
- Inspectie van de hieruit vrijkomende delen.
- Herstelling c.q. vervanging van daarvoor op grond van deze inspectie in aanmerking komende delen.
- Montage tot componenten.
- Inspectie en beproeving daarvan.
- Montage tot voertuig.
- Eind-inspectie en beproeving.
- Eind-afwerking.

Deze opsomming zal men niet aantreffen in de verzorgingshandleiding van de td (IUB 205786), waarin aanwijzingen worden gegeven voor de uitvoering van de logistieke taak van de technische dienst. Wél staat aangegeven (in pt 52), dat tot het 5e-echelons onderhoud behoren:

„Alle onderhoudswerkzaamheden die noch bij de onderdeel- noch bij de veldverzorging kunnen worden uitgevoerd.

Zij worden verricht door td-basis-inrichtingen, die uitsluitend met de onderhoudsfunctie zijn belast.

Zowel mankracht als werktuigassortiment kunnen hier, in overeenstemming met de aard van de categorie basisverzorging, onbeperkt aan de behoefte worden aangepast. Ter bevordering van een snelle kwaliteitsproductie zal men zich hierbij veelal richten op serie-werk. De behoefte aan mankracht wordt daardoor verminderd, terwijl ook de vakbekwaamheid door automatisering kan worden beperkt. Het werktuigassortiment zal dan echter zeer uitgebreid en hoog gespecialiseerd moeten zijn.”

Welke werkzaamheden het hier nu betreft, staat aangegeven in pt 59:

„Bij het basisonderhoud als hoogste echelon zullen de herstellingen worden verricht, die diepgaande detail-inspecties en zeer ingrijpende handelingen bij de uitvoering noodzakelijk maken.

In het algemeen derhalve herstellingen aan zwaar beschadigde eindprodukten en aan componenten, die qua structuur niet op basis van een reparatie-pakket kunnen worden hersteld.”

Uit het bovenstaande zou de conclusie kunnen worden getrokken dat in het huidige onderhouds-systeem revisie van rupsvoertuigen, en derhalve ook van tanks, niet meer nodig is. Dit zou men dan kunnen gronden op het feit, dat bij voorkomende defecten aan het voertuig het desbetreffende component wordt vervangen door een gereviseerd of hersteld exemplaar, waardoor het gehele voertuig in goede staat kan worden gehouden. De praktijk wijst echter anders uit.

Een tank bestaat niet uitsluitend uit componenten, die defecten kunnen vertonen doch ook uit een, veelal ontoegankelijke, bekabeling, een aantal voor bedieningsdoeleinden nodige stangensstelsels met de nodige draai- en scharnierpunten, uit olie-, benzine- en brandblusleidingen, kortom uit al datgene wat eerst toegankelijk is nadat men de verschillende componenten uit de tankromp heeft verwijderd.

Degenen die wel eens een blik hebben geworpen in een tankromp (hull of karkas) van een voor revisie aangeboden en gedemonteerde tank, zullen hebben geconstateerd, dat zich daarin een aanzienlijke hoeveelheid vuil, vocht en olie bevindt hetgeen erop wijst dat behalve de nodige lekkages ook corrosie en slijtage in aanzienlijke mate kunnen plaatsvinden. Dat dan storingen ontstaan die een goed functioneren van het voertuig belemmeren is te begrijpen. Deze storingen worden mét de ouderdom van de tank veelvuldiger en kunnen door de lange reparatietijden de inzetbaarheid schaden.

De ervaring heeft dan ook geleerd, dat een volle-

dige demontage, een revisie dus, in het 5e echelon nog steeds noodzakelijk is en dat elke tank op zijn tijd deze „grote beurt” moet ondergaan. Dat wij daarbij echter niet te ver moeten gaan zal later blijken.

Aan revisie verbonden kosten

Dat een dergelijke revisie of „grote beurt” kosten meebrengt is duidelijk. Om een indruk te geven van de grootte van de bedragen die hiermee zijn gemoeid, diene, dat de revisie van een Centuriontank in 1957 een bedrag van ca. f 115.000 vergde. Dit bedrag bestaat uiteraard voor een deel uit arbeidsloon (bestede uren $\times$ uurloon) en voor de rest uit materiaalkosten (reserverdelen, ruwe materialen enz.).

Het is begrijpelijk, dat werd getracht deze kosten te verminderen en wel met behoud van de kwaliteit van het afgeleverde produkt. Deze vermindering kon worden bereikt door het aantal te besteden man-uren per voertuig (5574 in 1957) te beperken. Dit is inderdaad gebeurd en wel door toepassing van doelmatiger werkmethoden, al dan niet tegelijk met de invoering van gemeenten tarieven; voorts door het invoeren van een gewijzigde revisiemethode (de zg. „beperkte” revisie).

Hierdoor is het mogelijk gebleken, de revisieduur per Centuriontank terug te brengen tot nog geen 1800 man-uren. De totale revisiekosten per tank bedragen dan altijd nog ca. f 73.000, waarvan rond 60% de materiaalkosten voorstelt. Ook op dit gebied is het mogelijk gebleken een besparing te bewerkstelligen door bv. niet elk onderdeel uit elkaar te halen, indien blijkt dat dit nog goed functioneert. Daardoor worden niet alleen man-uren bespaard, doch ook reserverdelen. Voorts kunnen afkeuringsnormen kritisch worden beschouwd en mogelijk dusdanig worden verlegd dat niet tot afkeuring van materiaal of reserverdelen behoefte te worden overgegaan. Ook het uiterlijk schoon van de tank wordt in beschouwing genomen. Door hieraan geen overdreven

hoge eisen te stellen kunnen zowel uren als materialen (grondstoffen) worden beperkt.

Het is zowel op het gebied van de kostenbesparing op arbeidsloon, als op dat van de materiaalkostenvermindering, dat ook de klant, de gebruiker van het voertuig, kan meehelpen. Drie mogelijkheden wil ik hier aangeven.

1. Door zo goed mogelijk het onderdeelonderhoud te verrichten, óók als een tank wordt ingeleverd voor revisie. Hierdoor wordt onnodige schade aan het materiaal vermeden en het demontagewerk wordt verlicht.

2. Door de voertuigen, die voor revisie worden bestemd *compleet* in te leveren. Een incompleet voertuig kan aanleiding geven tot onnodige verwerving door middel van aanmaak van *die* artikelen welke, doordat zij niet in de bevoorradingskanalen aanwezig zijn, slechts door middel van deze oneconomische aanmaak kunnen worden verkregen. Dit kan tevens meebrengen dat de tank langer dan noodzakelijk aan de circulatie wordt onttrokken.

3. Tenslotte, door het geven van een betere informatie omtrent de hoedanigheid van het voor revisie aangeboden object. Indien van bv. elke hoofdmotor — of deze zich nu bevindt in een te reviseren tank, dan wel als losse motor in de revisielijn komt — bekend is, hoe de conditie daarvan is, dan zou kunnen worden overwogen deze niet meer volledig te demonteren en aan revisie te onderwerpen, doch hem door middel van een herstelling weer gebruiksgereed te maken. Dit bespaart uren en materialen, derhalve kosten.

Ik geloof dat hier gebruiker en „hersteller” dichter bij elkaar moeten komen, waardoor ons materieel *ook met minder kosten in goede staat* kan worden gehouden.

Op welke wijze deze „hersteller” zelf, door toepassing van gewijzigde revisiemethoden, ertoe bijdraagt de kosten te verlagen zal hieronder worden besproken.

2. Uitvoering van de beperkte revisie

door ir. J. TANJA, *Majoor van de Technische Staf*

In de laatste drie jaren zijn bij de revisie van rupsvoertuigen nieuwe maatstaven aangehouden onder invloed van het gevolgde reparatiesys-

teem in het Amerikaanse leger. De noodzaak om de reparatie- c.q. revisiekosten te verminderen, heeft bij de Amerikanen geleid tot een

efficiency-beleid dat, voor wat betreft de reparatiemethode, bekend staat onder de naam „IROAN-procedure” („inspect and repair only as Necessary”).

In Duitsland is dezelfde gedragslijn gevolgd en de richtlijnen zijn nagenoeg een nauwgezette vertaling van de door de Amerikanen uitgegeven directieven.

Na bestudering van de bovengenoemde voorschriften voor herstelling is ook hier te lande voor de 5e-echelons onderhoudswerkzaamheden een revisie op beperkte schaal toegepast. De uitvoering wijkt echter sterk af van de in het buitenland gestelde normen.

Voor een goed inzicht in de gedragslijn, die hier wordt gevolgd, is het noodzakelijk globaal de hoofdpunten uit de buitenlandse instructies te vermelden en nader toe te lichten.

De grondbeginselen van de IROAN-procedure

Het begrip „controleren en repareren voor zover noodzakelijk” stelt voorop een grondige vaststelling van alle gebreken voordat de reparatie aanvangt. Onnodige reparatiewerkzaamheden en niet beslist noodzakelijke vervanging moeten te allen tijde vermeden worden. Indien maar enigszins mogelijk dient een functionele controle te worden gehouden. Een intensieve in-inspectie is dan ook voorgeschreven.

De invoering en uitvoering van het IROAN-beleid mag op de gevechtswaarde van de voertuigen geen invloed hebben. Alle gevechtsvoertuigen moeten volledig in staat zijn de voorgeschreven prestaties te verrichten. Als algemene richtlijn geldt, dat ieder gereviseerd voertuig als acceptabel wordt aangemerkt, zodra het — in vergelijking met een nieuw voertuig — kan bogen op ongeveer 75% van de normale levensduur.

De volledige demontage van het gehele voertuig of van de hoofdcomponenten zoals de motor, de versnellingsbak of de koepel is slechts toegestaan nadat de voorgeschreven functionele inspecties de noodzaak ervan hebben aangetoond. In ieder geval worden overeenkomstig de laatste richtlijnen wél als een geheel uit iedere tank gedemonteerd:

- a. het kanon met de affuit;
- b. de richtmiddelen;
- c. de motor;
- d. het hulpaggregaat met generator;
- e. de koepel en koepelaandrijftandwielkast, indien uit de in-inspectie niet blijkt, dat het uitbouwen achterwege kan blijven;

f. schakelborden en zekeringkasten, sleepring en voertuigverwarming;

g. brandstoftank en brandstofleidingen;

h. brandblussers.

Alle andere componenten blijven in of aan de tank en worden ter plaatse geïnspecteerd. Demontage of vervanging mogen slechts geschieden op aanwijzing van de inspectiedienst.

De hiervoren genoemde assemblies worden stuk voor stuk aan een grondige inspectie of test onderworpen. Verdere demontage en reparatie zijn echter alleen toegestaan als het resultaat van het onderzoek hiertoe aanleiding geeft.

Ingeduikt of licht verbogen staalplaat, gebruikt zeildoek, verkleurde oppervlakken en andere niet belangrijke gebreken mogen niet worden hersteld indien geen nadelige invloed op de functie van het desbetreffende onderdeel wordt uitgeoefend. Veelal wordt volstaan met bijschilderen van vervelozе plekken.

Het in de tankwerkplaats gevolgde systeem voor rupsvoertuigen

Bij aanbieding van voor revisie in aanmerking komende rupsvoertuigen is niets bekend omtrent de gebreken, die in de loop der tijd tot klachten aanleiding hebben gegeven.

Eveneens is het merendeel van de voertuigen niet in een conditie om een functionele beproeving te ondergaan noch met geringe offers in een zodanige staat te brengen. Het is derhalve voor de inspecteurs niet mogelijk een volkomen betrouwbare diagnose te stellen. Ook de niet visueel te controleren mechanismen zoals de rembedienings- en besturingsorganen vormen een te onzekere factor om een tank na een hiervoor omschreven revisie voor wat betreft de gevechtswaarde te kunnen garanderen.

Bij het in Nederland gevolgde systeem wordt de in-inspectie van het voertuig in zijn geheel dan ook beperkt tot een compleetheidscontrole.

De demontage van de hoofdcomponenten uit het voertuig wordt zover doorgevoerd, dat uiteindelijk de lege tankromp overblijft. De romp wordt gereinigd en geheel van roest ontdaan, waarna door middel van spuiten inwendig zowel als uitwendig een nieuwe verflaag wordt aangebracht. Na volledige uitbouw van de romp is de voorgaande bewerking immers met relatief geringe kosten te verwezenlijken.

Ook alle componenten worden gereinigd en opnieuw gespoten. Aan de uiteindelijke afwerking wordt steeds de nodige aandacht besteed in de

verwachting, dat de psychologische uitwerking op de gebruikers het preventieve onderhoud ten goede zal komen.

Op deze kosten is dus niet bezuinigd. Naar mijn mening wegen de op dit punt mogelijke bezuinigingen niet op tegen het in de vorige alinea genoemde voordeel. Temeer daar opschilderwerkzaamheden zeer moeilijk tarificeerbaar zijn en de eventuele besparingen in het bijzonder hierdoor weer gedeeltelijk te niet zouden gaan. Bij vele uit de tank gedemonteerde componenten wordt volstaan met het functioneel testen en het reviseren wordt afhankelijk gesteld van de inspectie-uitslag.

Bepaalde samengestelde delen zoals het kanon, de hoofdmotor, koepelring en hulpmotor worden wel gereviseerd overeenkomstig de revisie-eisen. Op deze wijze kan dan ook door de bedrijfsleiding volledig worden ingestaan voor de gevechtswaarde van de gereviseerde tanks.

De kwaliteitscontrole

Het spreekt haast vanzelf, dat bij beperkte revisie hogere eisen aan de inspecteurs worden gesteld. Er moet méér dan vroeger worden overgelaten aan hun subjectieve oordeel en er wordt een grotere wissel getrokken op hun technisch inzicht. Het is te enenmale onmogelijk in dit systeem voor alle gevallen objectieve normen vast te leggen. Omdat jarenlang totale revisie werd toegepast, zullen de inspecteurs eerder tot revisie van een component besluiten dan aanvankelijk bij de bedrijfsleiding in de bedoeling lag. In die gevallen, waar geen totale revisie wordt voorgeschreven heeft de kwaliteitsdienst mede als taak de subjectieve visie van de werkzame inspecteurs te toetsen aan de algemene norm, die door de bedrijfsleiding is gesteld.

Conclusies en aanbevelingen

Het in Nederland ingevoerde systeem van beperkte revisie heeft het tevens mogelijk gemaakt de revisietijden tot ongeveer de helft terug te brengen in vergelijking met de daarvoor benodigde uren in 1959. Dit is niet alleen het gevolg van

deze werkwijze want ook de invoering van de tarifiëring heeft hierop zeer veel invloed uitgeoefend. Een verdere doorvoering van beperkte revisie wordt mijnerzijds op dit moment niet opportuun geacht en wel om de volgende redenen.

Zeker is, dat een verdere beperking van revisie, zoals de IROAN-procedure voorstaat, niet in die mate de revisiekosten meer kan beïnvloeden. Wel bestaat de kans, dat juist de gevechtswaarde van het afgeleverde produkt geweld kan worden aangedaan. Om dit gevaar te vermijden zal op de ingeslagen weg slechts stap voor stap worden voortgegaan.

Tot nu toe voldoet het afgeleverde gereviseerde produkt aan zeer hoge eisen en het moet daaraan ook in de toekomst blijven voldoen. Helaas levert de tankwerkplaats haar gereviseerde tanks af aan niet bekende legeronderdelen waardoor er geen rechtstreeks contact bestaat tussen werkplaats en afnemer. Een uitwisseling van ervaringen en gedachten zou ertoe kunnen bijdragen de vakkennis in gunstige zin te beïnvloeden alsmede onvolkomenheden in de toekomst te vermijden.

Wél zal de ontvanger van gereviseerd materieel enkele punten in beschouwing moeten nemen alvorens zijn eventuele klachten te uiten. In de eerste plaats zal er tijdens het transport wel eens iets worden verbogen of onklaar kunnen raken. Hierbij denk ik dan aan de verlichting en de gevolgen van het gedurende langere tijd stil staan. Bovendien dient de onderdeelverzorging ook aan gereviseerde voertuigen veel aandacht te besteden zoals het controleren en zonodig natrekken van bouten en moeren. Er wordt nogal eens vergeten, dat alle componenten van de tank gedemonteerd zijn geweest en dat derhalve gedurende de eerste tijd een voortdurende controle beslist noodzakelijk is.

Indien echter met het vorenstaande rekening is gehouden en zich desondanks gegronde klachten mochten voordoen dan stelt de bedrijfsleiding het zeker op prijs hiervan op de hoogte te worden gesteld.

Dit zou mede ertoe kunnen bijdragen de kwaliteit van de gereviseerde tanks op te voeren.

Reorganisatie als probleem voor de leiding

door J. H. D. VAN KUIK, Kapitein der Infanterie b.d.

De dynamiek van de hedendaagse maatschappij maakt het in alle soorten organisaties noodzakelijk voortdurend kritisch te staan tegenover de bestaande procedures in, en de vormen van, de desbetreffende organisaties. In vele gevallen zal dit kritisch staan alleen kleine aanpassingen tot gevolg hebben; in een aantal gevallen zullen wij van reorganisatie spreken. Wat houdt het begrip reorganisatie eigenlijk in?

Daar wij min of meer kunnen stellen dat in een bestaande organisatie alle organisatie reorganisatie is, is het zinvol in het kort eerst iets over organisatie als zodanig te zeggen.

Organiseren

Organisatie is te zien als:

1. het scheppen van *doelmatige verhoudingen* en van een doelmatige ordening van de handelingen en de middelen, nodig ter bereiking van het *doel* dat door de organisatie wordt nagestreefd (*Van der Schroeff*);
2. het zodanig inrichten van de arbeid van een groep samenwerkende mensen, dat het *doel* zo volledig mogelijk wordt vervuld, met een minimum aan inspanning en een hoogst mogelijke bevrediging van alle werkenden (*Hijmans*);
3. het creëren van een systeem van bewust ge-coördineerde werkzaamheden van een aantal personen (*Bosch*);
4. het *doelmatig en doelbewust* ordenen van handelingen en middelen ter bereiking van een gesteld doel (*Verburg*);
5. het preventief leiding geven, het bij voorbaat regelen van allerlei zaken, die men anders al improviserende incidenteel zou moeten beslissen, als een zeker automatiseren van het leiding geven. (*Luyk*).

In deze vijf omschrijvingen van organisatie zijn verschillende accenten te onderscheiden. Bij analyse vinden wij de volgende categorieën:

- a. *doel*; doelmatig, (doel)bewust (de functie zelf). Het doel moet een gegeven zijn voor de organisatie;
- b. *functie-inhouden*; handelingen, arbeid, werkzaamheden;

- c. *functiebetrekkingen*; verhoudingen, groep;
- d. *functiebezettingen*; mensen, personen, mid-delen.

Samenvattend kan organisatie worden gedefinieerd als de actie van de leiding, bestaande uit het functionaliseren van de menselijke arbeid en het coördineren van de functies ter verkrijging van een relatief stabiel actiepatroon voor het verwezenlijken van het economische doel van de bedrijfshuishouding. Het resultaat van het organiseren is een eveneens betrekkelijk stabiel patroon van functies en formele relaties tussen die functies.

Organisatie is derhalve een continue taak, is in wezen een voortdurend reorganiseren, een aanpassen aan het dynamische doel en de aanwezige en beschikbare bezetting van de functies, de functie-inhouden en -betrekkingen.

Reorganiseren

Het woord reorganiseren is gevallen; toch spreekt men in de praktijk slechts van reorganisatie als er sprake is van een tamelijk ingrijpende verandering in de functies, zowel wat hun inhouden als de onderlinge betrekkingen betreft, dus bij een behoorlijke verstoring van het genoemde relatief stabiele actiepatroon. Het is verder mogelijk, dat een bepaalde aanpassing in de organisatie door de leiding niet als reorganisatie wordt gezien doch wel door de betrokkenen als zodanig wordt ervaren.

Reden tot reorganisatie

Redenen tot reorganisatie zijn te verdelen in:

- a. externe factoren;
- b. interne factoren;
- c. combinatie van interne en externe factoren.

Ad a

In bedrijf: financiering, marktsituatie, produktwijziging, concurrentie, arbeidsmarkt, kwaliteitsniveau enz.

In leger: inzicht parlement, strategische NAVO-conceptie, opvattingen potentiële tegenstanders enz.

Ad b

Onbehaaglijk gevoel bij leiding.

Te trage beslissingen, onvoldoende communicatie, te zwakke bezetting (relatief begrip), er komt weinig uit, ontevredenheid, onderdelen niet op elkaar afgestemd, ziektepercentages, botsingen.

(Wanbeleid in het verleden? Onvoldoende communicatie? Organisatie bij groei achtergebleven?).

Nieuwe chefs (een van de belangrijkste aanleidingen tot reorganisatie: nieuwe bezems vegen schoon!).

Nieuwe werkmethoden, nieuwe technologieën.

Nieuwe inzichten, bv. op arbeidstechnisch terrein.

Consequentie van inkrimping of expansie.

Behoeftte aan inventarisering van de taken, bevoegdheden, verhoudingen en procedures.

Ad c

De factoren onder a en b genoemd treden vaak samen op, daar zij elkaar sterk kunnen beïnvloeden. Dat een van de genoemde factoren geïsoleerd aanleiding geeft tot reorganisatie komt niet vaak voor.

De analyse, de te volgen methodiek en de problemen bij de reorganisatie hangen nauw samen met de reden van de reorganisatie.

Typen

Ernst Dale noemt de drie volgende typen van reorganisatie mogelijkheden.

a. „Earthquake approach”. Vaak aangetroffen methode. Veranderingen in één keer aangebracht. Vuurwerk maakt indruk en is soms voor de organisatie-adviseur de enige methode om zijn honorarium waar te maken. Kan echter in één klap vernietigen wat in jaren is opgebouwd. Het is als het ware een operatie zonder verdoving.

b. „Short-period approach”. Duur 6 maanden tot 3 jaar. Grondige studie van de org. structuur, verhoudingen en procedures. Nauw overleg. Voorzichtige uiteenzetting.

c. „Long-run-plan”. Duur langer dan 3 jaar. Stapsgewijze oplossing. Een eeuwig voortdurend proces, waarbij steeds een streeforganisatie voor ogen staat (doel bekend en bewust).

In de praktijk is het best mogelijk deze drie typen met mate gelijktijdig toe te passen:

- op onderdelen;
- op grotere groepen en procedures;
- op de totale organisatie.

Gezichtspunten

1. Over de methodiek en in het bijzonder over de *fasering* van het organisatie-onderzoek wil ik het in dit artikel niet hebben. Voor diegenen die hierin geïnteresseerd zijn moge ik verwijzen naar het preadvies, uitgebracht door de heren Luyk en Verburg op de najaars-efficiencydagen van het N.I.V.E. 1959.

Wel wil ik hierbij een uitzondering maken voor de eerste stap van het onderzoek, zijnde de introductie van het onderzoek en de onderzoekers door de leiding aan de juiste mensen in een geschikte situatie. Uiteraard brengt iedere fase haar problemen voor de leiding mee, maar vooral in de beginfase moet men veel argwaan, weerstand enz. overwinnen. Hoe beter de introductie wordt doorzocht, georganiseerd en uitgevoerd, des te meer kans van slagen het gehele onderzoek en de reorganisatie heeft.

Bij reorganisatie kan bij de mensen het gevoel leven dat men als een object gaat worden verschoven, veranderd, dat men iets zal ondergaan. De leiding kan daarom trachten medewerking te verkrijgen door de betrokkenen tijdig in te schakelen, zodat zij mede vorm kunnen geven aan hun eigen toekomstige verhoudingen. Wanneer de algemene mentaliteit positief gericht is, kan dit gezamenlijk bestuderen van de situatie leiden tot een door allen aanvaarde oplossing. Deze groepsaanpak kan niet alleen de argwaan wegnemen, maar tevens de basis leggen voor een geringere weerstand tegen de veranderingen in een later stadium (zie: Coch en French — „*Resistance to change*”).

2. Bij een ingrijpen in de voor de mens bijzonder affectieve sfeer, verbonden aan het staan in een gemeenschap, spelen behalve rationele overwegingen *irrationele* motieven een zeer belangrijke rol, zoals:

— ze doen maar wat met me (sterke bewustwording van de ondergeschikte positie, afhankelijkheid van anderen en de passieve rol die men speelt);

— waarom hij wel en ik niet? (De gegroeide situatie wordt als een verworven recht ervaren. Rechtvaardigheidsgevoelens zijn nooit zinvol per individu te benaderen, maar moeten worden gezien in het kader van de intermenselijke verhoudingen. Men moet zich afvragen of de nieuw gedachte relaties en de structuur voor de functionaris aanvaardbaar zijn, vooral in vergelijking met de anderen);

— zo kan ik me niet meer ontplooien. (Er kunnen terecht en ten onrechte gevaren worden gevoeld betreffende:

- promotiemogelijkheden (persoonlijk streefniveau);
- status-aantasting (tevens angst voor het onbekende nieuwe);
- ontstaan van rivalen (an official wants to multiply subordinates, not rivals (1e wet van Parkinson));
- het niet meer voldoende kunnen verwerklijken van zijn persoonlijke doeleinden;
- te straffe controle;
- het niet meer voldoende kunnen overzien van het geheel door te sterke specialisatie;
- te gering beroep op verschillende persoonlijke vaardigheden.

— ze denken dat ze er iets van af weten. (Reorganisatie leidt veelal tot het duidelijker doorzien van de posities, functies, taken en verhoudingen. Indien het geheimzinnige was van het „eenmalige” in de taken en verhoudingen verdwijnt, kan er sprake zijn van een ontluistering. Hiertegen wordt verzet gepleegd).

De rationale motieven ter ondersteuning van de weerstand tegen verandering liggen meestal weer in het emotionele vlak maar zijn dan door de betrokkenen gerationaliseerd.

Bestaat er een eng specialistisch gezichtsveld bij de groep, waarbij slechts bepaalde aspecten van de totaliteit in ogenschouw worden genomen, met verwaarlozing van de andere aspecten (verabsolutering van één van de aspecten), dan is het verkrijgen van medewerking tot het uitvoeren van veranderingen uiterst lastig.

3. Als elementen in elke organisatie zijn te onderscheiden (maar niet te scheiden): mensen, middelen en spelregels.

Iedere organisatie, en in het bijzonder de grote, heeft haar eigen spelregels, die het gedrag van de individuen en groepen in het samenspel t.o.v. elkaar regelen. Deze regels vormen een speciaal probleem voor de leiding, daar zij abstract, moeilijk te omschrijven, complex en traditioneel zijn. Bij reorganisatie is het bewust maken van de spelregels een belangrijke aan de leiding te stellen eis. Het waarom dient hierbij te worden gesteld t.a.v. de doelstellingen, het beleid, de vertaling van het beleid en de beleidsuitoefening in de uitvoerende sector.

Het gedrag van mensen wordt bepaald door de situatie en door hun eigen motieven. Via het ge-

drag (middel tot directe informatie-overdracht) is het mogelijk door observatie de personen en de groep te begrijpen. Dit is noodzakelijk, omdat bij reorganisatie een nieuwe situatie wordt geschapen waardoor het gedrag van de personen en de groep wordt beïnvloed. De reactie van de betrokkenen op de nieuwe situatie kan positief of negatief uitvallen, m.a.w.: wij kunnen, afhankelijk van de situatie die de leiding zelf gedeeltelijk kan creëren, rekenen op medewerking of tegenwerking. Wij zullen ons altijd ervan bewust moeten zijn dat reorganisatie ingrijpt op momentele, op toekomstige taken en op ontplooiingsmogelijkheden, zij raakt de mens daarom sterk emotioneel.

Bij de bespreking ter verklaring van de reorganisatie is het gewenst erg duidelijk te zijn. Paterson zegt in zijn boek „A theory for administration”: „The behaviour of men in a firm is governed by their understanding or confusion of these relations”.

Wegnemen van weerstanden

Om de weerstanden tegen veranderingen (reorganisatie) weg te nemen kunnen diverse incidentele maatregelen worden genomen, nl.:

- er kunnen voorbeelden inzake andere organisaties worden aangehaald;
- er kan worden getracht enkele figuren op sleutelposities te beïnvloeden;
- weerspannige leiding kan naar langdurige conferenties worden gezonden (Parkinson) of op studiereis worden gestuurd;
- er kan naar worden gestreefd de betrokkenen weer „job-minded” i.p.v. „career-minded” te maken (een verschijnsel dat min of meer inherent is aan stafvorming).

Het belangrijkste middel blijkt echter wel het zoeken van de oplossing via groeps participatie te zijn. Niet alleen omdat dit uit bedrijfseconomisch standpunt gezien het effectiefst is, maar tevens omdat met deze methode blijkt wordt gegeven van respect voor de menselijke waardigheid van allen die in het productieproces zijn ingeschakeld. Door een behoorlijk ontwikkeld „invoelvermogen” zal de leiding echter moeten uitmaken welke problemen voor groeps- en welke problemen voor individuele aanpak in aanmerking komen; men zal in deze een doelmatige keuze moeten doen. Ook de beïnvloeding van de anderen kan bij groeps participatie op doelmatige wijze geschieden.

Slotopmerking

Doel van de reorganisatie is: rationeel bezien, o.a. een verhoging van de prestatie en de produktiviteit. Door reorganisatie wordt een evenwicht verbroken. Het kan lang duren voor zich weer een nieuw quasi-stationair evenwicht op hoger niveau heeft ingesteld.

Het verlies in de overgangsperiode (of voor al-

tijd) kan behoorlijk worden overwogen alvorens tot reorganisatie wordt overgegaan.

Voortdurend reorganiseren geeft een uiterst onrustige sfeer; voorts krijgt men er ook genoeg van en daardoor legt men de goed bedoelde voorstellen tot verandering naast zich neer. Vooral voor grotere organisaties is stabiliteit in het beleid een eerste vereiste.

Nieuwe uitgave

Finnlands Entscheidungskampf 1944, door Generalleutnant Oesch, 180 blz., geill. Uitg.: Verlag Huber & Co. A.G., Frauenfeld (Zwitserland), 1963. Prijs: DM 21,70.

Generaal Oesch verdedigde aan het eind van de Tweede Wereldoorlog de Karelische landengte, de toegangspoort van Rusland naar Finland, een stelling dus van grote strategische waarde.

Zijn boek — de titel geeft dit al aan — is een beschrijving van de beslissende slag die de troepen van Maarschalk Mannerheim tegen de oprukkende Russische horden voerden; het is dus een verhaal van een nederlaag, die door het gestadige terugtrekken van de Duitsers niet was te ontgaan. Finland had op de Karelische landengte drie stellingen, waarvan de beide eersten snel werden opgegeven, waarna in de derde — de beslissende — zodanig krachtig weerstand werd geboden dat het de vijandelijke overmacht een maand kostte voordat zij er een deuk in had, en zonder dat het haar gelukte haar te doorbreken. Het ophouden van dit Sovjet-offensief maakte het de Finnen mogelijk nog redelijke vredesvoorwaarden te bedingen op een tijdstip dat het voor de beschermer — Duitsland — feitelijk al was bekeken.

Een vlot geschreven boek over de Tweede Wereldoorlog op een front, dat misschien te weinig de aandacht heeft gehad.

v.H.

BETALING ABONNEMENT 2e KWARTAAL

Tot 7 april a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 2e kwartaal 1964 à f 4,50 te voldoen per postwissel of door storting/overschrijving op postrekening Nr 4 47 15 ten name van Moormans Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spectator, 2e kwartaal 1964”.

Wie na 7 april gireert is f 0,40 incassokosten verschuldigd, daar dan de kwitanties in omloop zijn.

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

Bevoorrading bij een 5e echelons werkplaats van de Technische Dienst

door W. F. SCHUYT, *Majoor van de Technische Dienst*

De behoeftebepaling bij en de bevoorrading van een revisiebedrijf van de Koninklijke Landmacht scheppen problemen, die bij een burgerbedrijf onbekend zijn of waarvan de oplossing daar niet volledig kan worden overzien. De magazijnvoorraad van een civiel revisiebedrijf kan volkomen worden overzien. De magazijnvoorraad van een civiel revisiebedrijf kan ook geheel worden afgestemd op het verbruik enerzijds en de toegestane investeringen anderzijds. Bijna altijd is de besteltijd bekend en derhalve kan het bestelinterval nauwkeurig worden berekend. Bovendien is men voor wat het werkaanbod, de prioriteiten en de capaciteitsindeling betreft geheel zelfstandig en daardoor in staat de minimum- en de maximumvoorraad zorgvuldig vast te stellen. Ook de uitbesteding van niet in eigen bedrijf te vervaardigen artikelen en de verwerking bezorgen een civiele onderneming geen moeilijkheden, omdat zij zich in het algemeen bepaalt tot een bescheiden aantal merken en typen. En tenslotte, de autoherstelindustrie bijvoorbeeld kent geen totale voertuigrevisie, al zijn er wel enkele motorrevisiebedrijven en voertuigenherstelwerkplaatsen. Deze laatste zijn gespecialiseerd op het uitvoeren van de omvangrijke carrossiereparaties, die voor de garagebedrijven niet lonend zijn door gebrek aan outillage, capaciteit of ervaring.

Het moet duidelijk zijn dat door deze beperking van werkzaamheden de ver doorgevoerde specialisatie en het volledig in eigen hand hebben van de typenbepaling, een nauwkeurige verbruikerservaring kan worden verkregen.

Hoe geheel anders liggen deze feiten bij een revisiebedrijf van de Koninklijke Landmacht.

Ten eerste kan het reële werkaanbod op lange termijn nimmer worden voorzien, omdat de omvang van het reparatiepakket sterk fluctueert en de frequentie van soortgelijke herstellingen door hun onregelmatigheid geen basis is voor ervaringscijfers bij de behoeftebepaling.

Ten tweede werkt de verscheidenheid van reparaties, merken en typen, vooral in de wielvoertui-

gensector met zijn enorme aantallen componenten, remmend op elke vorm van specialisatie, hoewel al het mogelijke wordt gedaan om die specialisatie op te voeren door, onder meer, taakverdeling en taaksplitsing.

Ten derde zijn de typebepalingen en, daarmee nauw verbonden, de levensduur aangelegenheden die buiten de invloedssfeer van het bedrijf liggen. Voor de Centrale Werkplaats van de Technische Dienst komt hier nog bij, dat in de lijn van de echelonnering van het onderhoud de reparatie-„overflow” van het 3e en 4e echelon bij het revisiebedrijf wordt aangeboden en deze herstellingen prioriteit genieten. Bovendien is het voertuigenpark de laatste jaren sterk vernieuwd, zodat vrijwel geen lange revisielijnen voorkomen en alleen zware, incidentele schadevoertuigen worden hersteld.

Wel zijn de werkelijke aantallen te herstellen voertuigen, die 5e echelons reparatie behoeven, voor de aanvang van het productiejaar in een definitief jaarprogramma bekend gesteld, doch voor een juiste bevoorradingsprocedure is dat tijdstip te laat. De gegevens voor een zo reëel mogelijke planning moeten lang vóórdat enig inzicht in het werkelijk reparatieaanbod kan worden verkregen, worden geproduceerd, waarbij met tal van factoren rekening dient te worden gehouden. Factoren die, stuk voor stuk, het benaderen van het reële werkaanbod beïnvloeden en waarvoor telkenmale gereede excuses kunnen worden gevonden.

Dit plan is nu de basis waarop, teneinde stagnatie in de productie te voorkomen, verwervingsacties worden ingezet, de behoefte wordt bepaald en de bevoorrading wordt voorbereid.

Het thans gebruikelijke systeem gaat uit van de reservering van een deel van de landsvoorraad op grond van bovengenoemde plan-aantallen. Men noemt de hieraan verbonden werkzaamheden: de behoeftebepaling voor het jaarprogramma, d.i. het vaststellen met gebruikmaking van ervaringscijfers of de vaste gegevens uit de SNL's van het te verwachten verbruik voor het komende

jaar. De ITD ontvangt deze prognose en geeft, na akkoordbevinding, de CVA opdracht de hierin vastgelegde aantallen in een „project” te reserveren. Op een nader door de werkplaats te bepalen tijdstip wordt dit project afgeroepen en door de zorg van de 5e-echelonsmagazijnen geleverd.

Uiteraard is deze handeling niet zo eenvoudig als zij zich laat aanzien, omdat door deellieferingen of niet voorziene stagnaties in de verwerving door de ITD nieuwe bevoorradingsacties noodgedwongen door de werkplaats dienen te worden ondernomen. Want op welke wijze en tegen welke prijs in de directe behoefte wordt voorzien, onder geen voorwaarde kan stagnatie in de produktie worden geaccepteerd, aangezien het personeel in tarief werkt. Verder zal pas in het desbetreffende produktiejaar blijken in hoeverre de reële voorraden reservedelen zijn afgestemd op de planaantallen; in vele gevallen dient het magazijn te worden gesaneerd en moeten overtollige goederen worden afgestoten. Want al worden, waar mogelijk, wijzigingen in het revisieprogramma automatisch in de projecten verwerkt en laat men zelfs zonodig gehele projecten vervallen, toch komt het veelvuldig voor, dat de voorraden niet overeenstemmen met de werkelijke behoefte. Behalve deze algemene methode vindt individuele behoeftebepaling plaats voor die artikelen, waarvan het verbruik hoger is dan werd verwacht of waarvan de voorraad te gering is door hoger reparatieaanbod.

Hoewel bij deze vorm van behoeftebepaling de cyclus minder gecompliceerd is en voorshands kan worden volstaan met het per artikel indienen van een aanvraag bij de CVA, zal hieruit toch dikwijls een verwervingsactie van de werkplaats volgen, omdat ook op hoger niveau deze stijging niet was voorzien.

Bovendien wordt bij de algemene behoeftebepaling door de ITD geen rekening gehouden met de specifieke ORD9-artikelen. Dit zijn artikelen die uitsluitend in de ORD9 voorkomen en niet als bevoorradingsartikel worden aangemerkt. Deze artikelen zullen in de meeste gevallen niet uit de 5e-echelonsmagazijnen kunnen worden betrokken. Zij zullen daar slechts in geringe mate voorradig zijn indien zij, na kannibalisatie, zijn ingeleverd door een lager echelon. De aanschaf of aanmaak van deze ORD9-artikelen zal slechts encidenteel geschieden. Pas indien uit ervaringscijfers anders blijkt, wordt een voorstel tot het opnemen in de TD8 bij de ITD ingediend. De „long term”-planning van deze goederen, veelal

reservedelen die niet aan slijtage onderhevig zijn, is een moeilijk te realiseren fictie en de verwerving is zeer tijdrovend.

Resumerend kan worden gezegd, dat het hier besproken systeem van bevoorrading bij een 5e-echelonswerkplaats, ondanks de goede zorgen van de ITD en de uitstekende samenwerking tussen de onderscheiden bevoorradende instanties, een voortdurende bedreiging vormt voor een ongestoorde produktie. Men is te zeer afhankelijk van allerlei invloeden van buiten het eigen bedrijf, die storend werken op een regelmatige bevoorrading en waardoor dikwijls onnodig kostbare aankoopacties moeten worden ingezet om stagnatie te voorkomen.

Terloops wordt daarbij opgemerkt, dat het veelvuldig voorkomt dat een militair revisiebedrijf wordt vergeleken met een civiel bedrijf; men gaat in bepaalde gevallen zelfs zover een militaire werkplaats als zodanig aan te merken.

Gezien de belangrijke verschillen in doelstelling is zulks beslist onjuist. Bij het civiele bedrijf is het economisch beginsel, het maken van winst, primair. Specialisatie, selfsupporting, investeringen, careerplanning en opleiding van personeel zijn steeds erop gericht een zo hoog mogelijk rendement te bereiken.

Een militair revisiebedrijf heeft daarentegen als voornaamste taak *diensten te verlenen aan militaire installaties en eenheden*.

Vanzelfsprekend moet ernaar worden gestreefd de opgedragen werkzaamheden, in de gegeven omstandigheden, zo efficiënt en zo snel mogelijk uit te voeren. Ook aan het personeelsbeleid wordt uiteraard in een militaire werkplaats de nodige aandacht besteed, onder meer door het principe van de juiste man op de juiste plaats toe te passen, door kadertraining en bedrijfsschool. Voor wat de investeringen betreft, kan worden gezegd dat ook hieraan wordt gewerkt, zij het dat de doelstelling een andere is dan die in een civiel bedrijf. Dode voorraden dienen te worden afgestoten tot een acceptabel minimum, teneinde enerzijds de beschikbare opslagruimte zo voordelig mogelijk te benutten en anderzijds de landsvoorraad en daarmee de behoeftebepaling op hoger niveau niet ongunstig te beïnvloeden. Het verschil in doelstelling wordt bovendien nog sterk geaccentueerd door bevelsbevoegdheden. Niet de commandant van de werkplaats, doch de Inspecteur van de Technische Dienst bepaalt de inzet van de aanwezige capaciteit alsmede de prioriteit bij de gegeven opdrachten en verzorgt — het

werd reeds eerder vermeld — een zeer groot gedeelte van de bevoorrading.

Voor een deel van de „standaardartikelen”, bevestigingsmiddelen, splitpennen, lagers e.d. wordt sedert enkele jaren bij de 575 TD Centrale Werkplaats een systeem toegepast waarbij alleen wordt uitgegaan van het verbruiksvervoerscijfer, resulterend in een maximum- en een minimumvoorraad en in een bestelinterval. Wel mag hierbij eerst dán een aankoopactie worden ondernomen nadat het desbetreffende artikel op nalevering wordt gesteld, doch deze handeling vertraagt de verwerving nauwelijks, aangezien het naleveringsbericht op een ingediende aanvraag binnen een week van de CVA wordt terugontvangen. Teneinde de eigen aanschaffingen zo voordelig mogelijk te doen geschieden, werd als maximumvoorraad aangehouden een hoeveelheid gelijk aan het jaarverbruik, en voorts worden deze artikelen sedert kort via het RIB aangekocht, zodat het prijsbeleid op zeer verantwoorde wijze wordt gevoerd. De hier bedoelde „standaardartikelen” omvatten in hoofdzaak bevestigingsmiddelen, relaterend aan DAF- en Nekafvoertuigen met betrekkelijk lage stukprijs waardoor de hoge maximumvoorraad verantwoord is.

Vanzelfsprekend is deze politiek niet op alle, door de werkplaats gevoerde, artikelen toe te passen. Het verwerven van reservedelen en componenten door de ITD biedt namelijk vele voordelen, die niet in verhouding staan tot de enkele nadelen die een dergelijk algemeen bevoorradingsbeleid oplevert:

a. een direct en beter inzicht in de algemene behoefte en de aan te houden oorlogsreserves;

b. financieel voordeel door de inkoop van grotere kwantums;

c. sneller verloop van de afnamekeuringen door grotere ervaring en centralisatie;

d. verwerving uit het buitenland is mogelijk en doeltreffender door contacten met militaire autoriteiten uit de betrokken landen.

Toch zou het wenselijk zijn de werkplaats in bepaalde gevallen de behoeftebepaling en verwerving volledig te doen verzorgen. Met name is gebleken dat, juist bij spoedorders en overschrijding van de geraamde aantallen van het werkaanbod, zelfstandige aanschaffing door de werkplaats de aangewezen weg is om stagnatie in de produktie te voorkomen. Het zijn juist de meer genoemde specifieke revisieartikelen, die bij een stijgende behoefte moeilijk zijn te verwerven of wier aanschaffing tijdrovend is. Daarbij komt nog, dat deze acties dikwijls extra financiële offers vragen die onder normale omstandigheden beslist niet noodzakelijk zouden zijn geweest. De behoeftebepaling van deze artikelen is zo gecompliceerd, omdat de relatie niet beperkt blijft tot een of meer voertuigen, doch bovendien veelal haar toepassing vindt in de componenten van de desbetreffende voertuigen.

Zelfs al zou het mogelijk zijn de maximale voorraad voor de duurdere of omvangrijke artikelen vast te stellen, dan nóg is het vrijwel onmogelijk het bestelinterval exact te berekenen.

De enige oplossing voor dit probleem is de werkplaats, bij overschrijding van de plantaantallen, voor de reële behoefte de verwerving volledig in eigen hand te geven, waardoor de produktie ongestoord kan verlopen.

BANDEN 1963

De geheel linnen banden voor de jaargang 1963 zijn thans direct leverbaar. De prijs bedraagt f 3,75 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 4 47 15) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief

door A. KOK

In *De Militaire Spectator* 132(1963)(12)570 las ik met aandacht het artikel van de hand van Luitenant-Kolonel J. M. J. Kort over de Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief.

In dit artikel werd echter geen melding gemaakt van een actie van de Duitse luchtstrijdkrachten die onder gunstiger omstandigheden het 6e pantserleger, onder commando van SS-Oberstgruppenführer Sepp Dietrich, tactisch van groot nut had kunnen zijn. Dit was de parachutistenactie van „Kampfgruppe von der Heydte”, die plaatsvond in de nacht van 16 op 17 december 1944. Zeer summier is deze actie door mij beschreven in „de infanterist”.¹

Wellicht klinkt het vreemd dat een parachutistenactie moet worden besproken onder de titel „Duitse en geallieerde luchtstrijdkrachten bij het Ardennen-offensief”. Dit is niet zo vreemd als het lijkt, mits men rekening houdt met het feit dat de Duitse parachutisten een deel vormden van de „Luftwaffe”. Iets wat bv. niet het geval is bij de Amerikaanse en Britse strijdkrachten. In die landen vormen ze een onderdeel van het leger. In Duitsland was dat echter anders. Daar gingen de parachutisten gekleed in het grijs van de „Luftwaffe”, men had „Luftwaffe-rangen” en het leger bezat geen zeggenschap over deze eenheden.

In de periode vóór de Tweede Wereldoorlog beschikten leger en luchtmacht elk afzonderlijk over parachutisten. Het eerste „Fallschirmjägerbataillon” van de luchtmacht stond onder commando van Majoor Bräuer, dat van het leger onder Majoor Heidrich. Uit deze beide bataljons ontstond later de Duitse parachutistenstrijdmacht, geheel vallend onder de jurisdictie van de luchtmacht. Hierbij dient te worden op-

gemerkt dat het leger en de luchtmacht elk een andere opvatting huldigden omtrent het gebruik van deze eenheden.²

Na de vele verrassende acties van dit nieuwe en onbekende wapen (o.a. Narvik, Nederland, Sicilië en de bevrijding van Mussolini) was de actie in de Ardennen het laatste optreden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Kampfgruppe von der Heydte

Op 8 december 1944 kreeg Generaal Kurt Student, de opperbevelhebber van de Duitse parachutisten, de plannen over het Ardennen-offensief te horen. Uit de hem ter beschikking staande eenheden moest hij een versterkt bataljon van goed getrainde en gevechtsservaren parachutisten samenstellen. Daar deze mensen over vele onderdelen verspreid waren, was dit een bijna onmogelijke opgave, mede omdat dit binnen het uiterst korte tijdsbestek van een week diende te geschieden.

Student wist ca. 1200 man bijeen te krijgen en droeg het bevel van deze eenheid op aan Luitenant-Kolonel Friedrich August Baron von der Heydte, één van Duitsland befaamdste parachutistencommandanten en bovendien een man van de wetenschap.³ Hoewel von der Heydte als erudiet man zeker de komende nederlaag van het Duitse Rijk voorzag, was hij als militair gefascineerd door dit plan („Wacht am Rhein”). Zijn enthousiasme over deze, voor parachutisten zo geschikte inzet daalde met sprongen toen hij bemerkte dat zijn commandant de SS-generaal Sepp Dietrich zou zijn.

Bij de eerste ontmoeting met generaal Dietrich werden ook de details van de actie besproken. Von der Heydte, getroffen door de geallieerde oplossing van het zo kwetsbare verbindingsprobleem⁴, vroeg Dietrich om duiven ter beschik-

¹ *De Infanterist* II(4)226.

² Het leger zag in de parachutisten troepen die in samenwerking met grondstrijdkrachten ingezet behoorden te worden. Men dacht daarbij aan snelle en verrassende bezetting van tactisch belangrijke objecten of aan een tactische (verticale) omvatting van de vijand. De luchtmacht zag in deze troepen sabotage-eenheden. Tijdens de training werd dan ook zeer veel aandacht geschonken aan het pioniertechnische aspect hiervan.

³ In 1935 ontving von der Heydte een beurs om aan de Columbia University in Amerika internationaal recht te doceren. Na de 2e Wereldoorlog doceerde hij internationaal recht aan de Universiteit van Würzburg.

⁴ Britse en Amerikaanse parachutisten gebruikten bij de landing in Normandië postduiven om berichten door te geven aan staven in het achterland.

king te stellen. Sepp Dietrich voelde niets hiervoor, vroeg of de baron gek was en voegde hieraan toe dat hij zijn hele 6e pantserleger zonder een enkele duif zou leiden. Von der Heydte zou toch zeker wel een gevechtsgroep kunnen aanvoeren zonder zo'n vervloekte menagerie?

De baron kreeg zijn volgende desillusie bij zijn contact met de Luftwaffe. Meer dan de helft van de piloten van de ter beschikking gestelde transportvliegtuigen had geen ervaring in luchtlandingsoperaties. Belangrijke uitrustingsstukken ontbraken. Een krappe week was slechts beschikbaar.

De opdracht van de „Kampfgruppe von der Heydte”

De opdracht van de „Kampfgruppe” was niet, belangrijke passeerpunten voor de tankeenheden vrij te maken, maar een flankstelling tussen Malmedy-Eupen-Verviers te betrekken om geallieerde versterkingen van het noorden uit af te wijzen.

Ondanks zijn protesten moest Luitenant-Kolonel von der Heydte zijn troepen in de nacht laten springen. Zijn bezwaar dat de niet op elkaar ingestelde troepen bij duisternis slecht of nauwelijks zouden kunnen afspringen boven het juiste punt, moeilijk zouden zijn te verzamelen en dat gedurende lange tijd de gevechtsleiding over de ver uit elkaar gelande troepen onuitvoerbaar zou zijn, bleken later gegrond. John Toland schrijft over von der Heydte en de gevechtsvaardigheid van zijn parachutisten: „He had seen his troops for the first time only five days before, and they were the sorriest lot he had ever commanded”.⁵

De actie

De luchtlandingen waren oorspronkelijk gepland in de vroege ochtenduren van 16 december 1944. Het slechte weer stak echter een spaak in het wiel. Het beloofde transport om de compagnieën naar de vliegvelden te vervoeren bleef uit. Dit had tot gevolg dat de aanval een nacht werd opgeschoven. Op 17 december, tussen 0100 uur en 0130 uur steeg de „Kampfgruppe” op van de vliegvelden Lippspringe en Paderborn. 105 transportvliegtuigen (Junkers 52) zetten koers naar het hun opgegeven droppingspunt. Een kruis, gevormd d.m.v. 4 brandbommen (3 witte en 1

⁵ John Toland — *Battle, the story of the Bulge*. New York (1960).

groene, het westen aanwijzend) zou dit punt markeren. Om de onervaren piloten van de Luftwaffe de weg te wijzen brandden langs de route zoeklichten, doch boven geallieerd gebied konden ze alleen nog koers houden op de vliegtuigverlichting, die was ontstoken om botsingen te voorkomen. Toen de frontlijn was gepasseerd vloegen vrijwel onmiddellijk in Amerikaans luchtdoelartillerievuur. Het transport werd een fiasco. Slechts 10 van de 105 vliegtuigen hadden kans gezien von der Heydtes toestel te volgen. Velen waren verdwaald, afgeschoten en zelfs 15 piloten (ongeroutineerd in het vliegen van luchtlandingsseenheden en bovendien oververmoeid) lieten de parachutisten boven Bonn springen.

Om 0315 uur controleerde de Luitenant-Kolonel voor het laatst zijn parachute. Deze parachute was vierkant van vorm, een Russisch ontwerp, en werd geacht pendelvrij te zijn. Zijn gedachten dwaalden wat af. Duitslands val was nabij en hij speelde nog een rol bij deze laatste stuiptrekking. Daarenboven was hij waarschijnlijk de eerste Duitser die een gevechtssprong met de vierkante parachute maakte en vermoedelijk de eerste commandant van een parachutisteneenheid die met een gebroken arm zou springen. Van zijn in verband verpakte arm dwaalde zijn blik door de cabine. Angstig keken de 10 man in zijn toestel voor zich uit, von der Heydte dacht aan het feit dat slechts 2 man van deze groep eerder hadden gesprongen, de overigen bezaten totaal geen ervaring.

Eindelijk had men de droppingszone bereikt, het kruis op de grond brandde, in ieder geval een vertrouwenwekkend teken. Precies om 0330 uur verliet von der Heydte zijn Junker, om 0350 uur was iedereen van de „Kampfgruppe von der Heydte” afgesprongen en de grondactie begon.

De sterke wind was de oorzaak ervan dat vele parachutisten in de beboste heuvels verongelukten, het verdwalen van transporttoestellen en het afschieten door de luchtdoelartillerie waren andere oorzaken van het nu snel naderende fiasco.

Het einde

Luitenant-Kolonel von der Heydte wist vier soldaten, een sergeant en een luitenant (vol nazi-idealen), rond zich te verzamelen. Een uur later voegde een groep van 20 parachutisten zich bij hem. Hoewel zich in de komende uren nóg enkele mannen bij hem voegden, begreep hij al

spoedig dat zijn „Kampfgruppe” niet op de vereiste minimum-sterkte zou komen. Zijn verbindingsmiddelen waren bij de luchtlanding ernstig beschadigd. Zoals hiervoor reeds is vermeld, dacht von der Heydte bij een dergelijk voorval gebruik te maken van postduiven, doch dank zij Sepp Dietrichs sceptische houding in deze ging dit niet door. Verbinding met Dietrichs staf of staven van de aanvallende Duitse eenheden kwam zodoende niet tot stand.

Op de eerste dag van de aanval dacht Sepp Dietrich in de middag contact met de parachutisten te kunnen maken. Door het veranderen van het aanvalstijdstip voor de para's was het inmiddels al een dag later geworden. Von der Heydte bereikte met zijn troep om 0500 uur het afgesproken punt. Er was niets van de pantsertroepen te bespeuren. De hoop van de overste flikkerde wat op, toen hij 10 minuten later motorgeronk hoorde. Van zijn waarnemingspost uit zag hij even later een colonne voertuigen passeren, maar helaas... het bleek een Amerikaanse colonne (1e Divisie) te zijn, als versterking op weg naar het front.

Gedurende enkele dagen wisten verspreid optredende kleine groepen parachutisten kleine aanvallen uit te voeren. Voedseltekort, gewonden en gemaakte krijgsgevangenen belemmerden de „Kampfgruppe” in haar optreden. Van de eigen troepen was taal nog teken vernomen en er bleef nog maar één ding te doen: terug naar de Duitse linies. Baron von der Heydte deelde zijn „Kampfgruppe” in groepjes van 3 man. Elke groep moest op eigen kracht zien door te breken.⁶ De baron ging op stap met zijn S3 en zijn ordonnans. Uitgeput door honger — hij had sinds zijn vertrek uit Duitsland niet meer gegeten — brak von der Heydtes fysieke weerstand nabij Monschau. De twee mannen bij hem wilden verder, de baron vroeg hen echter te blijven omdat

⁶ Zie over ontgaan van en ontsnappen uit krijgsgevangenschap: *De onderofficier* (1963)(5)18.

hij te zwak was verder te gaan. In Monschau gaf hij zich even later over. Voor een gebroken en gedisilluseerd man was de oorlog voorbij, „Kampfgruppe von der Heydte” had opgehouden te bestaan.

Aan deze mislukte actie zat echter nog een andere zijde. De enorm verspreide landing had de geallieerden de indruk gegeven dat een veel grotere troepenconcentratie was geland. Overal verwachtte men nu een aanval en mede door andere gebeurtenissen⁷ heerste aan het front en in het achterland paniek. Chester Wilmot schrijft hierover in zijn boek „The struggle for Europe”. „... rumour took charge: German paratroops in a score of places though they had been dropped only at Monschau. . .”

Ergens in Duitsland stonden 240 parachutisten aangetreden. Generaal Student sprak deze mannen toe en spelde ze het IJzeren Kruis op; allen ontsnapt uit de Ardennen, een verloren slag, en als toegift 14 dagen buitengewoon verlof.

Literatuur

- B. T. Bashore — *Inf. School Quart.* 47(1).
D. D. Eisenhower — *Report by the Supreme Commander to the Combined Chiefs of Staff on the Operations in Europe of the Allied Expeditionary Force.* Londen (1946).
D. D. Eisenhower — *Kruistocht door Europa.* Den Haag (1954).
F. Guingand — *Operation Victory.* Londen (1947).
A. von Hove — *Achtung Fallschirmjäger.* Leoni/Starnberger See (1954).
R. E. Merriam — *The Battle of the Bulge* (abridged version of *Dark December*). New York (1957).
B. Montgomery — *Normandy to the Baltic.* Londen (1947).
Odhams — *History of the Second World War*, dl 2. Londen (1951).
J. Toland — *Battle, the Story of the Bulge.* New York (1960).
C. Wilmot — *The Struggle for Europe.* Londen (1952).

⁷ Ik bedoel hier het optreden van Skorzenys „Amerikaanse” eenheden.

Uit de buitenlandse vakpers

Er komt geen kernwapenoorlog

Is een kernwapenoorlog mogelijk? Zal hij komen? Een vraag analoog aan die van omstreeks 3000 jaar geleden toen de mensen tot op het laatste ogenblik dachten dat de Trojaanse oorlog eenvoudig niet kón uitbreken. Toen liep een man weg met een vrouw en de oorlog was een feit. Ook vandaag is er slechts weinig méér voor nodig dan hoogmoed, vertwijfeling of waanzin, om deze verschrikkelijke atoomcatastrofe uit te lokken. Het zou geen oorlog zijn, maar een massamoord. Een soort wetenschappelijke slachting tussen wilde losgelaten beesten. Tenzij, om nog groter ellende te voorkomen, de minst trotse, de minst moedige — óf de meest verstandige — al bij voorbaat opgeeft. De dwaas die op terreur speculeert, zou met stelligheid de overwinnaar zijn.

Om dit onvermijdelijke te voorkomen schept Frankrijk een kernwapenstrijdmacht, die het de mogelijkheid geeft in voorkomend geval een Ultimatum voor Vrede en Redding te stellen. Daaruit zou wellicht een conventionele oorlog kunnen ontstaan, waarbij beide partijen zelfs op het slagveld ervoor zouden waken, kernwapens te gebruiken. Want het is onvermijdelijk dat in een dergelijk plaatselijk gebruik van kernwapens de steden zouden worden betrokken. In West-Europa, met zijn grote bevolkingsdichtheid, zou zelfs een heel kleine atoomoorlog, waarbij miniatuurkernwapens in beperkte omvang zouden worden ingezet, al miljoenen mensenlevens eisen.

Alleen de Sovjet-Unie en de V.S. kunnen zich inlaten met het spel van dreiging met een kernwapenoorlog, en dan nog alleen m.b.t. ander grondgebied dan het hunne. Het optreden van tweederangs atoommachten kan voor hen bij dit kat- en muisspel alleen maar belemmerend werken en dwingt hen tot het „alles of niets“-alternatief. Dit verklaart waarom de Grote Twee hebben besloten om onwelkome nieuwelingen buiten de „atoomclub“ te houden.

Tenslotte hebben kernwapens slechts de macht de vol-

keren te weerhouden van het gebruik ervan, sterker nog: om oorlogvoering in het algemeen te voorkomen. Een kernwapenmacht garandeert dus de vrede. En hiermee wordt dan een einde gemaakt aan de veelbesproken „drukknop-oorlog“, te ontketenen door een aantal technici, een oorlog die bepaalde decadente volksgemeenschappen als de meest gewenste vorm van oorlog beschouwen, omdat dit hen de offers van werkelijke strijd zou besparen en hen veroorlooft af te wachten totdat hun lot, onafhankelijk van hun wil, door machines wordt bepaald.

Elke keer als een nieuw wapen werd uitgevonden, geloofde de mensheid nu een werktuig te hebben waarmee de overwinning zeker was. Maar nauwelijks had de uitvinder van zulk een wapen enig profijt getrokken of er werd een tegenmiddel gevonden, zodat de beslissende macht van dit wapen verloren ging. Fortuinlijk waren dus zij, die niet alle hoop op een nieuw wapen vestigden, maar de wapens die zij reeds hadden bleven bijhouden en ontwikkelen. Sedert 1945 berust echter het gehele verdedigingssysteem van de vrije wereld op één enkel wapen, het kernwapen, en dit terwijl de Sovjets hun klassieke, conventionele oorlogsmiddelen niet hebben verzaakt.

Onder deze omstandigheden kan een algehele ontwapening v.w.b. kernwapens alleen maar betekenen dat de Sovjets de militaire suprematie zouden herkrijgen. De beide grote atoommachten zullen het met elkaar eens moeten worden. Er zal geen kernwapenoorlog uitbreken. Teneinde voorbereid te zijn op een mogelijke conventionele oorlog moeten de tweederangs mogendheden van enige omvang zich de middelen ter verdediging verschaffen. Deze verdedigingsmiddelen moeten worden gezocht in een krachtige, goed getrainde infanterie met hoog moreel. Dit is het wezenlijke verdedigings- en vergeldingswapen.

„La guerre atomique n'aura pas lieu“, door P. Norder, in „Revue Militaire Générale“, juni 1963 A.W.A.D.

De V.S. in het ruimtevaarttijdperk

De 25e International Aeronautical and Space Exhibition toonde in 1963 voor de eerste maal behalve het laatste nieuws op het gebied van de vliegtuigindustrie ook de produkten van de „ruimte“-industrie, zoals satellieten, ruimtevaartkundige instrumenten en cabines (ruimteschepen) t.b.v. het maanonderzoek.

De organisatie die in de V.S. is belast met ruimtevaartkundige onderzoekingen is de NASA (National Aeronautics and Space Agency). De eerste ruimtevluchten zijn reeds onder auspiciën van de NASA uitgevoerd; de NASA richt thans haar bijzondere aandacht op het ontwerpen en bouwen van bemane ruimtestations en

op de constructie van krachtiger raketmotoren van het type SATURNUS, die het mogelijk maken om satellieten tot een gewicht van 120 t in een baan te brengen.

Communicatie over grote afstanden, alsmede meteorologische onderzoekingen maken grote vorderingen, dank zij satellieten van het type EXPLORER. De onderzoekingen van de ruimte strekken zich uit over veel grotere afstanden m.b.v. vliegende ruimtelaboratoria als PIONEER en MARINER II, de waarnemer van Venus. Het jaar 1962 was er een van grote activiteit voor de Amerikaanse lucht- en ruimtevaartindustrie. Haar voornaamste produktie bestond uit vliegtuigen en raketten,

met de bijbehorende accessoires, maar zij produceerde bovendien 90% van alle materieel en uitrusting van de NASA, benodigd voor ruimteonderzoek en militaire ontwikkeling.

De onderzoekingen worden voortgezet en beslaan ongeveer één derde van het totale budget aan industriële inspanning, uitgetrokken voor de ruimtevaart. Deze industriële produktie wordt steeds veelzijdiger raketmotoren, instrumenten t.b.v. ruimteonderzoek, elektronische apparatuur, materialen op het gebied van de kernenergie, scheepvaart, luchtvaart, enz.

De totale uitgaven bedroegen \$ 15 miljard — hierbij gerekend de fabricage van ongeveer 2000 militaire vliegtuigen.

De activiteiten bij de bouw van ruimtevaartschepen dateren van ongeveer 10 jaar geleden. Het betreft hier niet alleen de wetenschappelijke en technische onderzoekingen, maar ook de vereenvoudigingsprocedures v.w.b. de fabricage van deze capsules. De successen bij de lancering hebben de bruikbaarheid van de MERCURY-capsules bewezen. In 1962 drie maal gelanceerd en weer op de aarde teruggebracht met aan boord de astronauten John H. Glenn, Scott Carpenter en Walter Schirra, opnieuw in 1963 met als piloot Gordon Cooper. Nu wordt gewerkt aan de tweemanscapsule GEMINI en, bestemd om gereed te komen in 1965, de driemanscapsule APOLLO. Voor de vervaardiging en het gebruiksgereed maken van deze ruimteschepen werd in het lopende belastingjaar een bedrag gevraagd van \$ 3,2 miljard.

In 1962 werden in de V.S. 6900 verkeersvliegtuigen gefabriceerd, tegenover 7472 in 1961. Voorts 6700 vliegtuigen bestemd voor diverse doeleinden. Het totale aantal van dit soort vliegtuigen bedraagt thans ongeveer 80.000. In 1962 werden 994 helikopters met belangrijke technische verbeteringen afgeleverd, verder 11.000 motoren, in hoofdzaak straalmotoren. De industriële export bedroeg ongeveer \$ 1,3 miljard en de omzetwinst van de 51 firma's in deze tak van de industrie beliep ongeveer \$ 350 miljoen — een groot deel hiervan werd gebruikt voor her-investering speciaal m.b.t. research. De genoemde ondernemingen verschaften werk aan ca. 700.000 mensen, waarvan 40% arbeiders, 25% technici, 20% administratief personeel, 11% kader en 3 à 4% overigen. Men verwacht echter dat het aantal technici dat der arbeiders omstreeks 1970 zal overtreffen.

Ruim 85% van de totale produktie van deze industrie komt voor rekening van regeringsopdrachten hetgeen duidelijk maakt dat de grootte van het bestedingsbedrag van doorslaggevende betekenis is voor de totale produktie en de omzet. Het aantal gefabriceerde vliegtuigen en raketten was in 1963 niet zo groot als in 1962. Maar de ontwikkeling van raketten t.b.v. de ruimtevaart zal aan betekenis toenemen en naar verwachting een bedrag vergen van bijna \$ 16 miljard.

„L'ère aérospatiale aux USA”, (uit *Informations et documents USA*), in „*Revue Militaire Générale*”, juni 1963
A.W.A.D.

De Federatie Maleisië

In de Federatie Maleisië zijn verenigd de gebieden van Malakka, Singapore, Noord-Borneo en Serawak. Al zijn deze gebieden thans verenigd, toch blijft een aantal onderlinge verschillen bestaan. Malakka en Singapore zijn in de eerste stadia van industrialisatie, ofschoon de export van Malakka nog grotendeels uit rubber en tin bestaat en Singapore als vrijhaven een belangrijke doorvoerhandel drijft. De gebieden op Borneo zijn rijk aan hout; en landbouw en industrie zijn er van vrijwel geen betekenis.

Volkenkundig bestaat nagenoeg de helft van de bevolking van Malakka uit Maleiers. In Singapore is driekwart van de bevolking van Chinese afkomst. Op Borneo bestaat het overgrote deel van de bevolking uit Dajaks van verschillende stammen, met een groot percentage Chinezen. In alle gebieden zijn de Indiërs in meer of mindere mate vertegenwoordigd.

De grondwet is ontleend aan die van Malakka, zij het dat de staten géén gelijke rechten zullen hebben. Dit is nodig om de inheemse vorsten tot hun recht te doen komen alsmede om aan de uiteenlopende belangen van de verschillende bevolkingsgroepen tegemoet te komen. De voornaamste redenen tot oprichting van de nieuwe staat waren echter niet van economische doch van staatkundige aard. De linkse politieke partij in Singapore was zeer sterk. Indien Singapore geheel onafhankelijk zou worden, zou het t.o.v. de rest van het schiereiland een soort Cuba kunnen worden. De Eerste minister trok hieruit de gevolgtrekking dat het beter was het eiland in de Federatie op te nemen dan het zelfstandig daarbuiten te houden. Het opnemen van de Borneose gebie-

den zou een eind maken aan het zo met sentiment beladen Britse „kolonialisme”. Tevens zou worden voorkomen dat weinig levensvatbare, kleine staatjes zouden worden opgericht, en tenslotte zou de verhouding tussen de getalsterkte van de bevolkingsgroepen gunstiger worden. Aanvankelijk wilde ook Broenei tot de Federatie toetreden doch door meningsverschillen over de verdeling van de olierevuen geschiedde dit nog niet.

De militaire betekenis van de Federatie

De Gemenebest-troepen in de Federatie hebben de basis Singapore nodig. Deze troepen doen dienst in Malakka en op Borneo; tevens zouden zij de ZOAVO-strijdkrachten kunnen steunen en als reserve voor Hong Kong optreden. Hun aanwezigheid berust op een verdrag van 1957 tussen Engeland en Malakka, hetgeen in 1961 werd uitgebreid tot het gehele gebied van Maleisië. Hoewel dus nauw met het Westen verbonden is Maleisië geen lid van de ZOAVO. Doordat Britse troepen nu niet meer zorgen voor de interne rust in de Federatie werd Maleisië genoodzaakt zijn strijdkrachten uit te breiden. Eind 1962 bestond het leger uit ongeveer 10.000 beroepsmilitairen en 5000 reservisten, de luchtmacht beschikken over 30 toestellen en 400 man en de marine over een tiental verouderde vaartuigen.

Tegenstand

Ofschoon Indonesië aanvankelijk vrij onverschillig leek te staan tegenover de nieuwe Federatie werd Maleisië

toch al spoedig aangemerkt als het resultaat van koloniale machinaties. Steun werd verleend aan de leider van de Volkspartij, A. M. Azahari, en aan het Tentara Nasional Kalimantan Utara (Nationale Leger van Noord-Borneo). In 1963 ging Indonesië over tot een politiek van „konfrontasi” die o.m. leidde tot maritiem vlagvertoon voor de kusten van Maleisië.

Kort nadat Tengkoel Abdoel Rachman in mei 1961 over een Federatie Maleisië sprak maakte de regering van de Filippijnen aanspraak op Noord-Borneo, zijnde één van de vroegere gebieden van de Sultan van Soeloe, die dit in 1878 zou hebben „verpacht” i.p.v. „overgedragen” zoals de Britten beweerden. Medio 1963 vond een aantal conferenties plaats tussen de staatshoofden en ministers van Maleisië, de Filippijnen en Indonesië.

Besloten werd een Statenbond „Mafilindo” op te richten. Ook leidde dit overleg tot een onderzoek van de VN naar wensen van de bevolking in Serawak en Noord-Borneo. Ofschoon dit onderzoek gunstig uitviel voor de Federatie, weigerden Indonesië en de Filippijnen de nieuwe staat te erkennen. Hierop verbrak Maleisië op 17 september 1963 de diplomatieke betrekkingen met deze twee landen.

Defensieplannen

De confrontatiepolitiek en de grensincidenten in Borneo leidden tot een suppletoire begroting waarbij de defensie-uitgaven met 80% werden verhoogd. Territoriale troepen — de „Border Scouts” — werden opgesteld in Serawak. Het leger werd uitgebreid met troepen, gerecrueteerd in Borneo, die door de Britten zullen worden opgeleid. Deze maatregelen maken Maleisië natuurlijk nog steeds geen partij voor het 20 maal sterkere Indonesië, temeer daar er tussen Engeland en de Federatie geen verdedigingsverdrag is gesloten. Zolang Indonesië echter hoopt op Amerikaanse economische en financiële hulp kan het zich niet veroorloven de weinig populaire rol van agressor te gaan spelen. De Chinese communisten in Serawak baren ook veel zorg en gaven aanleiding om tot inneming van vuurwapens bij de Chinese bevolkingsgroep over te gaan. Het ware echter te wensen dat Mafilindo zich niet zou bezighouden met het vervolgen van de eigen Chinese minderheden, maar zich zou toeleggen op een tegenweer tegen het oprdingende Chinese communisme.

„Federation of Malaysia”, door R. S. Milne, in „Military Review”, november 1963 J.J.M.A.

Sovjet-opvattingen over de betekenis van Amerikaanse bases

In de Sovjet-propaganda neemt de „liquidatie van Amerikaanse bases” een belangrijke plaats in. De staatkundige en militaire leiding van de Sovjet-Unie is zich ervan bewust dat de V.S. aan hun overzeese bases aanvankelijk een belangrijk deel van hun strategisch overwicht ontleenden. Thans begint men ook in de Sovjet-Unie de mogelijke superioriteit van het ballistische projectiel over de bemande bommenwerper te onderkennen. Mogelijkerwijs zijn de inzichten hierover nog verdeeld, daar men in de Sovjet-Unie eerst in 1955 ertoe kon overgaan de nucleaire verrassingsaanval een eigen betekenis toe te kennen.

Een traditionele vrees voor een „kapitalistische omsingeling” is in de Sovjet-Unie een levend iets. Het is zeer wel mogelijk dat ook onder Sovjet-strategen twijfel bestaat omtrent de waarde van overzeese bases, zoals dit ook onder ons wel voorkomt. Naar het schijnt achten zij de Amerikaanse nucleaire dreiging geneutraliseerd door hun eigen ontwikkelingen op het gebied van raketten en aardsatellieten. Chroestsjov drukte dit in 1957 als volgt uit: „Kan men ervan uitgaan dat militaire bases alleen bekend zijn aan degene die ze oprichten? Bezien in het licht van de huidige stand der techniek kunnen zij snel worden uitgeschakeld.”

De Amerikaanse bases in West-Europa scheppen voor de Sovjet-Unie nog een ander probleem. Hun aanwezigheid zal in de Sovjet-opvatting leiden tot vernielingen op grote schaal. Dit kan een staaltje zijn van psychologische oorlogvoering. De Sovjet-Unie wil een nucleair conflict vermijden, zodat zij in geval van oorlog de belangrijke hulpbronnen en industrieën van West-Europa onbesmet in handen kan krijgen. Het is dus belangrijk op het verwijderen van bases aan te dringen. Vele strategen in de V.S. achten overzeese bases belangrijk om een „limited war” te kunnen voeren. Daar de

Sovjet-Unie bij monde van Gen.-Maj. Talensky heeft verklaard „beperkte oorlog” voor onmogelijk te houden, vervalt hiermee in haar ogen dus ook de bestaansgrond voor deze bases.

De Amerikaanse bases maken de Sovjet besluitvorming moeilijker. Een opmars in de richting van Amerikaanse bases zou aanleiding kunnen zijn tot het uitbreken van een — in eerste aanleg door de Sovjet-Unie niet gewild — nucleair conflict. Teneinde hiervan niet zelf het slachtoffer te worden zou de Sovjet-Unie dus noodzaak zijn alle bases van de V.S. tegelijkertijd en bij verrassing aan te vallen.

De Sovjets zouden ook kunnen denken dat de diverse bondgenootschappen uiteen zouden vallen indien Amerikaanse bases werden opgeheven en uit dien hoofde tegen bases kunnen fulmineren. En wellicht zijn niet alle geallieerden ongevoelig voor neutralistische verleidingen! Derhalve vormen de bases een belemmering voor de „historische ontwikkelingsgang” naar het wereldcommunisme, daar zij de desintegratie van het Vrije Westen in de weg staan. Ook is het mogelijk dat de aanwezigheid van bases door de militaire leiding in de Sovjet-Unie wordt gebruikt als argument om de hoge defensie-uitgaven te rechtvaardigen. De militaire bases kunnen aldus een budgetvermindering in de weg staan en een belemmering vormen voor een snellere economische ontwikkeling van de Sovjet-Unie.

De aanwezigheid van Amerikaanse eenheden in West-Europa is voor de bevolking van de satellietlanden nog steeds hoopgevend. Van Sovjet-standpunt uit zou het vertrek van de Amerikanen dan ook leiden tot grotere politieke stabiliteit in Oost-Europa.

„Soviet Views of US Bases”, door A. J. Cottrel, in „Military Review”, november 1963 J.J.M.A.

De militaire kracht van de V.S.

Uit een verklaring van de Amerikaanse minister van Defensie MacNamara blijkt dat in juni 1963 het totaal der strijdkrachten 2.680.000 man omvatte; de defensiebegroting bedroeg \$ 57 miljard. De Amerikaanse strijdkrachten bestaan uit twee grote componenten:

— de strategische strijdkrachten, bestaande uit bemande bommenwerpers van SAC, ICBM's en Polaris-onderzeeboten;

— de zg. „general purpose forces” bestaande uit eenheden van de drie krijgsmacht delen, inbegrepen het Korps Mariniers dat deel uitmaakt van de marine; voorts bestaat dan nog een speciaal commando, NORAD genaamd, dat verantwoordelijk is voor de luchtverdediging van het grondgebied van de V.S. en Canada.

Momenteel telt het leger 16 gevechtssklare divisies op volle sterkte. Het merendeel van de divisies heeft thans nog de pentomic-organisatie, hoewel een omschakeling naar de ROAD-organisatie plaatsvindt. Een groot aantal van deze divisies behoort tot „US Strike Command”, dat binnen 14 uren geheel in de lucht kan zijn. (De deelnemende troepen aan de oefening „Big Lift”, gehouden in oktober 1963, behoorden tot dit commando). Dit opent de mogelijkheid voor een nieuwe benadering van het probleem hoe de Amerikaanse troepensterkte in Europa geleidelijk aan kan worden verminderd, hetgeen vooral uit een financieel oogpunt zeer gewenst is.

Het leger beschikt over tactische kernwapens, variërend van de mortier Davy Crockett, met een vermogen van 0,5 kt, tot Pershing, Mace e.d. met een bereik van meer dan 1000 km.

De marine telt 862 schepen, niet inbegrepen de mottenballenvloot, waarin schepen als reserve worden opgelegd. Dit in tegenstelling tot de Britse marine die schepen zoals het 42.000 t metende slagschip „Vanguard”, zonder dat het ooit in actie is geweest, aan de sloper verkoopt. Wanneer een dergelijk schip tegen schrootprijs was verkocht aan de Australische marine, dan zou alleen al dit schip de situatie in dat gebied, thans bedreigd door Soekarno's ambities, drastisch hebben kunnen veranderen. In het genoemde aantal zijn evenmin de 18 Polaris-onderzeeboten inbegrepen, waarvan er in 1967 41 beschikbaar zullen zijn. De marineluchtvaartdienst beschikt over 7400 vliegtuigen, waaronder de snelste jagers ter wereld, zoals de Phantom FR.

Vlootverbanden, waarvan de kern wordt gevormd door vliegdekschepen kunnen landstrijdkrachten in Europa ondersteunen d.m.v. de inzet van honderden vliegtuigen uitgerust met kernwapens.

Het Korps Mariniers vormt de elite van de strijdkrachten en telt 190.000 man, die op elk moment, waar ook ter wereld kunnen worden ingezet.

De luchtmacht bestaat uit drie grote componenten, nl. het strategische luchtmachtcommando (SAC), het tactische luchtmachtcommando, behorende tot de „general purpose forces” en de luchtmachteenheden behorende tot NORAD.

SAC bestaat uit twee componenten: bommenwerpers en geleide projectielen. De bommenwerpers zijn van het type B-52, uitgerust met kernwapens met een vermogen van verscheidene megatonnen. De nieuwste versie, de B-52G, is uitgerust met lucht-grond „Hound Dog”-raketten, die een 4 Mt-bom kunnen afvuren naar een doel dat op 1000 km afstand ligt. Deze raketten vormen

de vervanging van de Skybolt. Intussen gaat het terugtrekken van de B-47 bommenwerpers uit Engeland door, tegelijkertijd met het terugnemen van verouderde MRBM's, zoals de Thor en Jupiter, uit Engeland, Italië en Turkije. Dit gaf Generaal Gallois de gelegenheid Amerika te beschuldigen van een nucleaire ontmanteling van Europa.

Het aantal ICBM's neemt snel toe. Het moet Chroestsojov bekend zijn geweest dat 200 ICBM's tijdens de Cuba-crisis afvuurgereed waren, om niet te spreken van het aantal bemande bommenwerpers. De nieuwste raket, de Minuteman, opgesteld in schuilplaatsen diep onder de grond, kan met een bereik van 10.000 km en voorzien van een kernwapen van verscheidene Mt ieder gewenst punt in Rusland of China treffen. Momenteel zijn 150 stuks beschikbaar, in 1964 zullen er nog eens 800 stuks bijkomen.

De tweede component, het tactische luchtmachtcommando, bestaat uit 16 wings B-57 en B-66 bommenwerpers, 6 wings jagers en andere wings met in totaal 220 tankvliegtuigen. De taak van dit commando in Europa is — om in samenwerking met o.a. de Britse V-bommenwerpers en, hopelijk, met de Franse „force de frappe” — het bevechten van luchtoverwicht, ten einde directe steun aan de landstrijdkrachten te kunnen geven en in de tweede plaats interdictie op vijandelijke communicatielijnen.

De derde component wordt gevormd door grote aantallen interceptiejagers, onder bevel van NORAD, dat nauw samenwerkt met de Canadese luchtmacht. Ca. 1500 jagers, zoals de F-101 en F-106, zijn uitgerust met lucht-luchtraketten. Bovendien beschikt NORAD over lucht-grondtraketten, die van kernladingen kunnen worden voorzien, en over een omvangrijke keten van — in de diepte gegroepeerde — radarwaarschuwingsposten.

Schrijver, die zeer onder de indruk is van het huidige Amerikaanse militaire potentieel, en vooral van de onophoudelijke opbouw daarvan, viel het op dat er een tegenstelling bestaat tussen enerzijds de dynamische opbouw van de militaire kracht en anderzijds het gebrek aan een dergelijke voortvarendheid in de Amerikaanse buitenlandse politiek. Naar aanleiding van opmerkingen in dit verband kreeg hij ten antwoord dat de Amerikaanse buitenlandse politiek in de eerste plaats gericht is op het bewaren van de vrede. Hier werd aan toegevoegd dat Amerikaanse initiatieven op politiek gebied bij de Duitsers steeds de vrees wekken dat zij tot een overeenkomst zullen leiden die ten koste gaat van West-Duitsland, of dat dergelijke initiatieven in moeilijkheden met pres. De Gaulle kunnen ontaarden. Tot slot merkt schr. op dat zijn bezoek plaatsvond vóór het Verdrag van Moskou en dat men derhalve mag aannemen dat dit verdrag momenteel zowel in het State Department als in het Pentagon een onderwerp van studie vormt, opdat op politiek gebied de voordelen daarvan worden uitgebuit en op militair gebied het potentieel wordt aangepast aan de nieuw ontstane toestand.

„American military power and its doctrine”, door E. Hinterhoff, in „General Military Review”, december 1963
T.S.

De nieuwe Amerikaanse divisie: ROAD 1965

De Amerikanen hebben besloten de pentomic-organisatie van hun divisies te wijzigen. De pentomic-organisatie dateert van 1956 en had tot doel de organisatie van de divisies aan te passen aan een oorlogvoering onder nucleaire omstandigheden. Daartoe werden de kernwapeninzetmiddelen en de verzorgingseenheden op divisieniveau ingedeeld. De bedoeling van ROAD (Reorganization Objective Army Division) is om door snelle uitwisseling van gevechtseenheden — behorende tot de verschillende wapens — de samenstelling van een divisie te wijzigen, al naar gelang dit i.v.m. de uitvoering van haar opdracht nodig is. In deze richting waren de Duitsers al voorgegaan met hun divisie type 1959, door het vormen van brigades bestaande uit hetzij infanterie, hetzij tanks. Hiermee kon men — afhankelijk van aantal en soort van de ingedeelde brigades in de divisie — twee soorten divisies samenstellen. De Amerikanen gaan nog verder door ook de brigades uit gevechtseenheden — behorende tot de verschillende wapens — te doen bestaan, al naar gelang dit gewenst is. De divisie noch de brigade hebben derhalve een vaste samenstelling. Daarentegen krijgen zij een meer functionele samenstelling. Dit systeem verschilt geheel van de pentomic-organisatie, waarbij — in de divisie — de vijf gevechtsgroepen een vaste en identieke samenstelling hadden. De ROAD-divisie zal door twee elementen worden gevormd: de divisietroepen en de gevechtseenheden.

De divisietroepen zullen bij alle divisies gelijk zijn en bestaan uit: divisiestaf, verzorgingseenheden, gevechtseenheden die onder rechtstreeks bevel van de divisiecommandant staan (verkenningseenheden, genie, verbindingsdienst, lichte vliegtuigen) en de divisie-artillerie, t.w. drie afdelingen 105 mm hw, een afdeling 155/203 mm hw en een afdeling HJ.

De gevechtseenheden bestaan uit infanterie- of tankbataljons. Men kent verschillende soorten divisies, al naar gelang aard en aantal van de samenstellende bataljons:

— gemechaniseerde divisie (7 gemechaniseerde infanteriebataljons en 3 (middelzware) tankbataljons);

— tankdivisie (5 gemechaniseerde infanteriebataljons en 6 (zware) tankbataljons);
— luchtlandingsdivisie (9 bataljons luchtlandingstroepen en 1 (licht) tankbataljon)

— infanteriedivisie (8 infanteriebataljons en 2 (lichte) tankbataljons).

Binnen de divisie worden de bataljons gegroepeerd in drie brigades van verschillende samenstelling. Het bataljon bestaat uit — in principe drie — elementen, afkomstig van hetzelfde wapen.

De sterkte van zowel de gemechaniseerde als de tankdivisie zal ca. 16.000 man bedragen (2.000 man meer dan de pentomic-divisie), waarvan 6.000 man divisietroepen.

Alle genoemde eenheden kunnen nog worden veranderd door — al naar gelang de opdracht van de eenheid noopt — soort en aantal van de bataljons te wijzigen, dan wel door het aantal elementen in de bataljons te wijzigen. Dit geeft alle niveaus de gelegenheid tot *vé*r gaande operationele flexibiliteit. Dit systeem zal moeten worden vervolmaakt door de mogelijkheid van het onderling uitwisselen van officieren, ongeacht tot welk wapen zij behoren, en door alle commandanten van hoog tot laag, op te leiden in de tactiek van de verbonden wapens.

Een dergelijke nadruk op flexibiliteit doet de vrees ontstaan voor een gemis aan stabiliteit en samenhang in deze eenheden.

In 1961 bestond de U.S. Army uit 11 divisies, thans zijn het er 16 (ca. 240.000 man). De divisies zijn gegroepeerd in 5 legerkorpsen. Elk legerkorps bestaat in principe uit 2 infanteriedivisies, 1 gemechaniseerde divisie en 1 tankdivisie. De legerkorps-artillerie telt 3 afdelingen 105 mm hw, 7 afdelingen 155 mm hw, 5 afdelingen 175 mm kn, 5 afdelingen 203 mm hw, 3 afdelingen HJ, 2 afdelingen Sergeant, 1 afdeling Lacrosse, 2 (leger)-afdelingen Pershing; totaal 300 vuurmonden (waarvan 246 met nucleaire capaciteit) en 28 lanceer-inrichtingen.

„La nouvelle division américaine, ROAD 1965”, door J. Pergent, in „Revue Militaire Générale”, december 1963 T.S.

Het huidige verzet in de Sovjet-Unie

Zo sterk als de Sovjet-Unie er aan de buitenkant uitziet, zo zwak is zij van binnen. Het is onjuist te geloven dat de Unie van de Sovjet Socialistische Republieken (USSR) hetzelfde is als Rusland. De Sovjet-Unie is niet hetzelfde als Rusland, evenmin als alle inwoners Russen zijn. Van de 215 miljoen inwoners zijn slechts 102 miljoen Russen. De rest bestaat uit Oekraïners, Wit-Russen, Joden, Georgiërs, Armeniërs, Letten en vele andere nationaliteiten — gevangenen onder het juk van het Kremlin. Juist deze gevangenen kunnen het het Westen mogelijk maken een eventuele 3e wereldoorlog te winnen. Want de vijand van het Westen is niet het communisme, maar het Russische imperialisme. Het communisme vormt slechts een middel, waarvan Moskou zich bedient om de wereld te overheersen.

Het verzet in de USSR is niet altijd anti-communistisch, maar wel vrijwel steeds anti-Russisch. Dit feit vormt de voornaamste bedreiging voor de interne samenhang van de Sovjet-Unie, die in feite een gevangenis is voor bevolkingsgroepen waarin een Russische minderheid een niet-Russische meerderheid onderdrukt door middel van geheime politie.

De Oekraïne, de grootste van de niet-Russische republieken, omvat 45 miljoen naar vrijheid snakkende Oekraïners, die de meest verbitterde tegenstanders van Sovjet-Rusland zijn. Het 200.000 man tellende Oekraïense volksleger (UPA) heeft van 1944 tot 1951 een bloedige en wanhopige strijd gevoerd tegen de Sovjet-troepen. Nadat dit leger was verslagen ontstond een studentenverzet. Dit werd eveneens in 1951 onderdrukt. Tien

jaar later dook opnieuw een geheime anti-sovjetorganisatie op, bekend als „33”. In Kiev zijn veel studenten lid van een nationale verzetsorganisatie, die de „drietand” als embleem heeft. Meer naar het Westen, zoals in de Karpaten, voeren partizanen een voortdurende strijd tegen de Sovjetrussische overheersing. Nog steeds bestaat nagenoeg overal een spontaan, ongeorganiseerd verzet dat plotseling oplaait. In Odessa weigeren vele Oekraïners Russisch te spreken en daar worden ook scheepsladingen, bestemd voor andere communistische landen, gesaboteerd.

Onder Stalin hebben de Russen getracht Georgië te „russificeren”, waarbij de Georgiërs — meer dan enige andere bevolkingsgroep — vreselijk hebben geleden. Toch werd Stalin, sedert de destalinisatiecampagne van Chroestsjov, een symbool van het Georgische verzet tegen Moskou. Herhaaldelijk breken gevechten uit tussen Russen en Georgiërs. Doch laat men dit niet verkeerd zien; de Georgiërs zijn nl. niet anti-communistisch doch anti-Russisch. Het is dit feit dat door de Amerikaanse propaganda moet worden uitgebuit, want evenals Armenië was Georgië één van de oudste christelijke koninkrijken in dat deel van de wereld en reeds een vrije staat in de 6e eeuw.

Toen de Duitsers in 1941 de Sovjet-Unie binnenvielen en tot de Kaukasus doorstootten werden zij door de Kir-

gizien, de Tartaren in de Krim, de Oekraïners en de moslims in Azerbeidsjan als bevrijders begroet. Slechts het domme en wrede optreden van de Nazi's tegen de bevolking heeft toen het uiteenvallen van de USSR voorkomen.

In de republieken waar de bevolking overwegend moslim is, steunt het verzet op religie en nationale gevoelens. In Kazakstan, waar een groot ontginningsproject wordt uitgevoerd, strijden 120.000 Russische soldaten tegen de nationalistische guerrilla's. Ook de bevolkingen van Litauen, Letland en Estland voelen zich gevangenen onder de Russische overheersing.

Toch zijn de Russen een groot volk, met een cultuur waarvoor men waardering moet hebben. Wat evenwel moet worden tegengegaan is hun expansiedrift. De V.S. en de westelijke geallieerden moeten zich in dit verband het recht op onafhankelijkheid voor de republieken Oekraïne, Georgië, Armenië en andere niet-Russische republieken goed realiseren, evenals zij dit deden voor vele Afrikaanse stammen. Juist door het geven van morele, politieke en psychologische steun aan deze onderdrukte volkeren kan het de vrije wereld gelukken het Russische imperium, van binnen uit, ten val te brengen.

„La résistance actuelle en URSS”, door A. Rathaus, in „Revue Militaire Générale”, december 1963 T.S.

De toekomst van Rood-China

Het lijkt geen twijfel, of China bevindt zich op een keerpunt in zijn geschiedenis. De ontwikkeling van China ondervindt de invloeden van de buurlanden India, Japan en de Sovjet-Unie; landen, die echter zelf nog in revolutionaire beweging zijn. Het is dan ook gevaarlijk om zich te wagen aan voorspellingen m.b.t. China's naaste toekomst en wel in het bijzonder omdat de betrekkingen tot de Sovjet-Unie daarmee zo nauw zijn verweven.

De Marxistische leer is bv. beslist niet dát bindende element in de Chinees-Russische betrekkingen, waaraan men ons zo gaarne wil doen geloven. De beide landen staan niet op een gelijke trap van Marxistische ontwikkeling. De Sovjet-Unie is de moeilijkste beginjaren van de revolutie te boven. Men heeft zich een zekere mate van materiële welstand verworven die men ongaarne zal prijsgeven. De Sovjet-Unie demonstreert hierbij een mate van bourgeois conservatisme, dat een Westers kapitalist niet zou misstaan.

Anders ligt de zaak in China. Het mislukte experiment van de communes komt op rekening van de overheid en de commune-idee leeft niet in het volk. De Chinese leiders aanvaarden niet dat de Sovjet-Unie zich op het behoud van haar verworvenheden toelegt, in plaats van China te helpen de Marxistische revolutie te voltooien. Dan is er ook nog een rassentegenstelling tussen de gele Chinezen en de blanke Russen.

Een groot gevaar sluimert ook in de mate van bevolkingsaanwas van China, dat naar schatting over 20 jaar meer dan een miljard zielen zal tellen.

De doctrinaire zowel als etnische tegenstellingen zouden kunnen leiden tot een enorm conflict tussen blank en geel. Reeds is China doende om invloed te verwerven in de ontwikkelingslanden van Afrika en Zuid-Amerika;

vooralsnog niet in die mate als het wel zou wensen. Een kernvraag is nu: „Hoeveel divisies kan China in het veld brengen?”

Bleek reeds in Korea dat de Chinezen geduchte tegenstanders zijn, sedertdien is het krijgsmateriaal aanzienlijk uitgebreid en verbeterd. Momenteel tellen de landstrijdkrachten ongeveer 2,5 miljoen man, verdeeld over 35 „legers”, elk van 2 tot 3 divisies à 10.000 tot 17.000 man. Het merendeel hiervan is infanteriedivisie, hoewel er vermoedelijk ook enkele pantser- en luchtlandingsdivisies bestaan.

De marine telt 50.000 man en een lichte kruiser, 4 jagers, 15 fregatten, 25 onderzeeboten, 50 patrouillevaartuigen en 60 onderzeebootjagers. De marine is dan ook alleen geschikt voor kustverdediging.

De — in hoofdzaak tactische — luchtstrijdkrachten tellen enkele duizenden jachtvliegtuigen van het type MIG-15, MIG-17 en MIG-19 en Il-28 jagerbommenwerpers.

Alhoewel in China kernenergie wordt ontwikkeld, bezit het nog geen nucleaire wapens of de middelen deze te transporteren. De Sovjet-Unie voelt er ogenschijnlijk niets voor om haar rivaal van morgen aan kernwapens te helpen. China is dus gedwongen zelf wapens en inzetmiddelen te ontwikkelen om zijn politieke streven te kunnen ondersteunen.

Dit wil echter niet zeggen dat China's strijdkrachten nu verre inferieur zouden zijn t.o.v. de Sovjetrussische. Conventionele strijdkrachten worden de laatste maanden weer hoger aangeslagen en China heeft voldoende mankracht om de 7200 km lange grens met de Sovjet-Unie te kunnen bewaken.

Het grensgebied kan in 3 sectoren worden verdeeld. In het oosten Mandsjoerije met een gebied dat 2300 km

breed is en zich goed leent voor het mobiele gevecht. De sector Mongolië beslaat een strook van 2500 km breed met bijzonder moeilijk woestijn terrein waar slechts zwakke strijdmachten kunnen optreden.

Het meest westelijk gelegen gebied, 2400 km breed, leent zich slechts voor bergoorlog, waar de Sovjets te kampen krijgen met het 4000 m hoog gelegen Plateau van Tibet.

Zelfs indien slechts gebruik werd gemaakt van een derde van het voor mobiel optreden geschikte terrein, zouden de Sovjets hier zulke hoeveelheden troepen moeten inzetten, dat hun militair potentieel ernstig aan kracht zou inboeten, vooral daar zij ook nog rekening moeten houden met guerrilla-activiteit en opstanden in de andere gebieden.

Rood-China zou overeenkomstige moeilijkheden onderkennen indien het de Sovjet-Unie op het Mantsjoerijse front zou willen aangrijpen. De Chinezen zouden echter aanmerkelijk dichter bij hun bases zijn, de Sovjet-Unie daarentegen zou moeten opereren aan het eind van lange en uiterst kwetsbare etappelijnen.

Zouden ook de Chinezen beschikken over kernwapens dan wijzen studies erop dat deze toch van niet veel invloed zouden zijn op de wederzijdse gevechtskracht. Zou de Sovjet-Unie in een conflict met China een grootscheeps gebruik van kernwapens maken, dan zou zij zich verzwakken t.o.v. het Westen. Ook is het nog denkbaar dat de Sovjet-Unie het „kleinere risico” zal verkiezen en zich met het Westen tegenover China zal stellen. Het behoeft niet noodzakelijkerwijs tot een conflict te

komen, maar dan moet voor het probleem van de overbevolking geen militaire maar een oplossing op economisch gebied worden gevonden.

Ook moet het „probleem Siberië” worden opgelost. Wanneer men bedenkt, dat Siberië met 26 miljoen inwoners en een bevolkingsdichtheid van 3 personen per km² grenst aan een nagenoeg even groot gebied, bewoond door 670 miljoen mensen met een dichtheid van 70 per km², zal het duidelijk zijn dat hier van een probleem kan worden gesproken.

Bij dit alles moet men wel bedenken dat China voor de vorse westerling altijd een raadsel is geweest. De voorspellingen van Marx en Lenin m.b.t. de wereld-evolutie zijn in het algemeen gelogenstraft. Dit dient des te meer reden te zijn om kritisch te staan tegenover de „wetenschappelijke” voorspellingen, die t.a.v. Azië worden gedaan.

De huidige verhouding tussen China en de Sovjet-Unie wordt gekenschetst door de hoopgevende woorden van Adenauer: „Ik geloof dat de tegenstelling tussen Sovjet-Rusland en China een factor is die de wereldvrede bevordert. Een oorlog van de Sovjet-Unie tegen het Westen zou Rusland in ieder geval zodanig verzwakken, dat China een nog gevaarlijker buur voor haar zou worden.”

„Where is Red China Headed?”, door Colonel F. Schneider, Franse Leger, in „Military Review”, december 1963 (overgenomen uit „Revue Militaire Générale”, februari 1963)
J.J.M.A.

Hoe beperkte oorlog binnen de perken te houden

Tot voor kort werd vaak gehoord dat een beperkt conflict snel zou aanzwellen tot een totale kernoorlog. Terugblikkend naar het begin van de jaren zestig lijkt het echter wel of de kans op „escalatie” tot een totale kernoorlog toen nogal gering was. Het wapenarsenaal was nog niet genoeg verrijkt om dié scala van mogelijkheden te geven die een beperkte oorlog (limited war) aannemelijk zou maken.

Thans hebben wij echter een punt bereikt waarop een werkelijk trapsgewijs toenemen van een conflict (escalatie) zich kan gaan voordoen. De dracht van de inzetmiddelen is vergroot, de raketten zijn nauwkeuriger geworden en de mogelijkheid tot keuze in destructief vermogen van de ladingen werd meer genuanceerd. In het bijzonder door het invoeren van de Polaris-onderzeeboot met kernvoortstuwning is de mobiliteit van de afvuurplaatsen duizendvoudig vergroot. Ook de V.S. hebben hun capaciteit tot het voeren van een beperkte oorlog vergroot. Jammer genoeg heeft onze kennis van de wetmatigheden van de beperkte oorlog geen gelijke tred gehouden met de ontwikkeling van de stoffelijke middelen om haar te voeren.

Zeer terecht is gesteld dat beperkte oorlog alleen kan voortkomen uit de wens om een beperkte doelstelling te verwezenlijken. Deze doelstelling moet bereikbaar zijn en passen in het geheel van nationale doelstellingen. Deze beide voorwaarden zijn vereist om haar aan de tegenstander te kunnen medelen en om haar aannemelijk te maken. Uit dien hoofde moet men zich ook beperkingen opleggen in het toepassen van de militaire

machtsmiddelen, aangezien de vijand niet eraan mag gaan twijfelen dat slechts een beperkt doel wordt nagestreefd en hij niet de overtuiging krijgt dat de initiële ontplooiing van grote kracht de inleiding is voor een totale nucleaire uitwisseling. Waar mogelijk zal men moeten trachten een operatietoneel ook geografisch af te bakenen zoals „tussen de 38e breedtegraad en de Yaloe”. Ook de bevoegdheden van een militaire bevelhebber zullen moeten worden beperkt. Willen het voorbehoud en de beperking die wijs ons opleggen ook effect sorteren, dan moeten deze aan de vijand worden meegedeeld en geloofwaardig worden gemaakt.

Wie is echter de vijand, of liever, bevindt diens opperbevel zich in Moskou of in Peking Het is van eminent belang dit te weten gezien de verschillen van opvatting en doelstelling tussen deze machtscentra. De mate waarin kans op escalatie bestaat houdt hiermee rechtstreeks verband.

In een beperkte oorlog zal er intensief contact moeten zijn tussen staatkundige en militaire leiding. De mate van „escalatie” hangt volledig af van de mate waarin de politieke leiding het conflict wil beperken. Minder gemakkelijk dan het aantonen van het primaat van de staatkundige leiding is het ontwerpen van geschikte commandostructuur.

Men kan de bevelhebber een mandaat geven met nauwkeurig afgebakende bevoegdheden en verantwoordelijkheden, doch het moet worden betwijfeld of hierin alle mogelijk voorkomende gevallen kunnen worden voorzien en geregeld en of dit dus doelmatig is.

Ook zou men een gecombineerd Defensie-en-Buitenlandse-Zakenteam kunnen aanstellen. Dit zal ook niet geheel zonder wrijving gaan; men denke slechts aan de „Gedeputeerden te Velde”.

Dan rest nog de mogelijkheid een dergelijke commandoploeg rechtstreeks onder de President te stellen. De ploeg zou (als een soort „Hofkriegrat”?) door de meest moderne verbindingsmiddelen met de operationele bevelhebbers moeten zijn verbonden.

Welke oplossing ook de beste is, in alle gevallen zal de militair een duidelijk inzicht moeten hebben in de politieke aspecten van beperkte oorlogvoering en de staatsman zal respect moeten hebben voor de noodzaak slachtoffers te beperken.

Vandaag de dag bereiden de V.S. zich voor op beperkte oorlog juist op het moment dat de kans op „escalatie” begint toe te nemen. Teneinde beperkte oorlog ook inderdaad beperkt te houden moet:

- een beperkt doel worden gesteld;
- dit doel aan de tegenstander worden megedeeld;
- de staatkundige overheid de leiding blijven behouden.

Organisatie, bevelvoering en opleiding moeten op deze beginselen zijn gebaseerd.

„*Keeping Limited War Limited*”, door Major Alton R. Wheelock, U.S. Army, in „*Military Review*”, december 1963
J.J.M.A.

N.V. BOUW- EN AANNEMINGSBEDRIJF

Kantoor:
Cremerstraat 30
Telefoon no (030) 3 32 70

H. W. van Beek, Utrecht

Verfhandel „De Schilder”

Joubertstraat 32a - Telefoon (02230) 38 67 b.g.g. 29 68

A. J. KLEIN
SCHILDER EN
BEHANGER
DEN HELDER

**Automatische Radar-
en Vuurleidingsystemen**

**SATCO - Automatisch
Luchtverkeersleidingsysteem**

Fijn-mechanische producten - Elektro-mechanische
en elektronische regel- en rekenapparatuur

**N.V. HOLLANDSE SIGNAALAPPARATEN
HENGELO (O.)**

